

A Foucauldian Reading of the Reflection of Power and Resistance Discourse in Tahereh Mafi's *Shatter Me*, *Unravel Me* and *Ignite Me*

Yassin Masoumnejad¹, Alireza Farahbakhsh^{*2}

Received: 27/01/2026

Accepted: 02/09/2026

Abstract

The *Shatter Me* trilogy (*Shatter Me*, *Unravel Me* and *Ignite Me*) by Tahereh Mafi is among the most popular contemporary young adult fiction series. The present study aims to analyze the reflection of the discourse of power and resistance in these science-fiction novels through the lens of Michel Foucault's discourse analysis of power. The authors examine the application of sovereign and disciplinary power, as well as the protagonist's methods of resistance against domination within this literary trilogy. Utilizing a descriptive-analytical methodology, this research seeks to answer the following questions: How do the mechanisms of sovereign and disciplinary power within the dystopian discourse of "The Reestablishment" produce and stabilize Juliette's identity as a "monster"? Furthermore, how does the discourse of resistance at "Omega Point" and Juliette's everyday resistant practices destabilize The Reestablishment's

* Corresponding Author's E-mail:
alirezafarahbakhsh@guilan.ac.ir

1. M. A. Student in English Language and Literature, University of Guilan, Rasht, Iran.

<https://orcid.org/0009-0004-1936-6587>

2. Associate Professor in English Language and Literature, University of Guilan, Rasht, Iran.

<https://orcid.org/0000-0002-7526-2182>

Copyright© 2026, the Authors | Publishing Rights, ASPI. This open-access article is published under the terms of the Creative Commons Attribution- NonCommercial 4.0 International License which permits Share (copy and redistribute the material in any medium or format) and Adapt (remix, transform, and build upon the material) under the Attribution-NonCommercial terms.

power/knowledge system, thereby enabling the reconstruction of her identity from a rejected “monster” into an agentic subject? This article argues that The Reestablishment constructs Juliette’s body and identity as a dangerous deviation through the fusion of sovereign and disciplinary power, manifested in violence, surveillance, and institutional control. Yet, the discourse of resistance at Omega Point destabilizes The Reestablishment’s epistemic foundation by redefining knowledge, embracing difference and removing the label of “monstrosity,” thereby enabling the reconstruction of Juliette’s identity. Her gradual awareness of the mechanisms of domination, together with her deliberate practice of controlling her abilities, writing, remembering and forming emotional bonds, constitutes everyday acts of resistance that undermine epistemic and disciplinary domination from within.

Keywords: Power discourse, sovereign power, disciplinary power, resistance, Foucault

Extended abstract

1. Introduction

This article investigates Tahereh Mafi’s *Shatter Me*, *Unravel Me* and *Ignite Me*, a young adult dystopian trilogy that explores the themes of power and resistance. The struggle to wield power, maintain control over its subjects and resist oppression constitutes a significant part of Juliette’s narrative arc. Drawing upon thematic analysis and Foucauldian discourse analysis, this study analyzes the concepts of “sovereign power,” “disciplinary power” and “resistance”, as well as their ramifications within the selected science fiction novels. More specifically, it examines how sovereign and disciplinary power establish domination over subjects and the ways the protagonist attempts to resist them. Given that these texts exhibit the juxtaposition

of two distinct modes of power, this Foucauldian analysis aims to investigate how they simultaneously clash and coexist within the fictional world of Mafi's trilogy. By examining the resistant practices Juliette employs to challenge domination, this article critically evaluates the efficacy of different forms of resistance.

2. Methodology

Using Foucauldian discourse analysis, this study adopts a descriptive-analytical approach to examine the mechanisms of power and resistance in Tahereh Mafi's *Shatter Me*, *Unravel Me* and *Ignite Me*. Core data, such as key dialogues and monologues, character development and narrative progression, are extracted from the primary texts and categorized according to themes of sovereign power, disciplinary power and resistance. It is the aim of researchers to analyze the techniques of sovereign and disciplinary power employed within the framework of the dominant discourse, as well as the strategies the female protagonist uses to resist domination throughout the novels.

3. Theoretical Framework

Challenging the commonly-held monocentric conception of power, Michel Foucault highlighted the dynamic nature of power by introducing different modes of power: sovereign power, disciplinary power and biopower. He distinguished sovereign power from disciplinary power in that the former involves overt practices of control and authority, while the latter employs indirect techniques to minimize the cost and maximize the effect. In Foucauldian terms, discourse is highly interconnected with power, because it can be regarded as a medium through which power operates, determining the legitimate speaker, forms of speech and conditions of utterance. Not only does Foucauldian discourse analysis address linguistic elements,

but it is also an action-oriented form of discourse analysis which explores how power is produced and maintained through discursive practices, thereby shaping the subjects' reality and their construction of truth. Moreover, resistance is intertwined with power in Foucault's thought, since the two cannot be separated or analyzed in isolation. Like power, resistance is consequently productive and dynamic, as it is observable within simple, everyday practices, rather than restricted to a singular source or institutional locus.

4. Analysis and Discussion

Shatter Me, *Unravel Me* and *Ignite Me* follow the journey of a 17-year-old girl named Juliette Ferrars, who has long been imprisoned by a dystopian regime called The Reestablishment due to her deadly touch. The two most prominent discourses depicted in the trilogy are those of power and resistance. In the pursuit of establishing domination over soldiers and civilians, the dystopian government employs a combination of direct and indirect measures, which can be categorized into sovereign power and disciplinary power. The leader of this regime, Paris Anderson, is an elusive figure who, alongside his son, Warner, wields power through explicit torture, threats, fear and public executions, capitalizing on death as a powerful tool to enhance conformity and homogeneity in society. The Reestablishment also adopts a different technology of domination: disciplinary power, which involves rendering subjects into docile bodies through less obvious techniques, such as civic discipline, the use of ID cards, rewarding good behavior, regulating food consumption and serum injections. Juliette, as a prisoner, is therefore subject to the ceaseless surveillance and control of the government's panoptic gaze. The Reestablishment implements this surveillance through first-hand human observation, CCTV cameras and medical examinations, aiming to collect data on her thoughts, behavior and lethal touch. As a docile

body, Juliette demonstrates her internalized self-discipline through self-deprivation and the use of strikethroughs over her unlawful thoughts and desires. Despite the perceived contrasts between the two modes of domination, sovereign and disciplinary power work together to label Juliette as an “abnormal monster” in need of treatment. However, Castle, the leader of Omega Point (a subterranean resistance movement), offers Juliette a different definition of her unique “talent”, one that needs to be refined and controlled to maximize its efficiency. Juliette employs a number of resistant practices to withstand domination and restrictive control over her mind and body, including remembering the past, drawing attention to the bygone beauty of nature, and journaling, which counter the totalitarian government’s plan to delete public memory and invent a universal language. Juliette’s unlawful relationship with Adam and, subsequently, Warner, emerges as an act of defiance, challenging what is dictated by the dominating power in the story. However, the overly restrictive control in Omega Point and the apparent inefficiency of direct resistance led the female protagonist to redefine resistance and align with Warner, a former antagonist who possesses significant material resources. Although the resistance fighters oppose Juliette’s eventual union with their archenemy, she strategically deploys her lethal power, convinced that more prudent decisions are necessary to dismantle Anderson’s regime.

5. Conclusion

The Reestablishment and Omega Point emerge as rival power structures within the broader discourse of power depicted in *Shatter Me*, *Unravel Me* and *Ignite Me*. Employing direct measures of coercion and authority, the dystopian government functions as a representation of sovereign power in the trilogy, with its supreme

Quarterly Literary criticism

E-ISSN: 2538-2179

Vol. 19, No. 75

Autumn 2026

Research Article

leader aspiring to retain an absolute monopoly over people's bodies, thoughts and everyday lives by the means of death and homogenization. Yet, this oppressive regime simultaneously adopts indirect disciplinary techniques, such as rewarding behavior, demarcation and the exertion of control through food regulation and serum injection, which are aimed at transforming subjects into docile bodies. Omega Point, likewise, holds power over its population by enforcing its desired discipline, such as the promotion of stoic living, gender segregation, time management and homogeneity. However, this does not eliminate acts of defiance within the trilogy, as Juliette challenges the dominant discourse that labels her a "monster" through resistant practices and the redefinition of her talent. By situating the *Shatter Me* trilogy at the intersection of classical dystopian anxieties and contemporary young adult narrative traditions, this study demonstrates that Mafi reconfigures the discourse of resistance by shifting its locus from external, collective rebellion to an internalized, somatic process of self-redefinition.

مقاله پژوهشی

خوانشی فوکویی از بازتاب گفتمان قدرت و مقاومت در رمان‌های خردم کن، کشفم کن و شعله‌ورم کن اثر طاهره مافی

یاسین معصوم‌نژاد^۱، علیرضا فرحبخش^{۲*}

(دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۰۷ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۶/۱۱)

چکیده

سه‌گانه خردم کن، کشفم کن و شعله‌ورم کن نوشته طاهره مافی از پرتعدادترین رمان‌های ادبیات داستانی نوجوان معاصر است. پژوهش حاضر بر آن است که با رویکرد تحلیل گفتمان قدرت میشل فوکو به بررسی چگونگی بازتاب گفتمان قدرت و مقاومت در این رمان‌های علمی‌تخیلی بپردازد. نویسندگان این مقاله تلاش می‌کنند چگونگی اعمال قدرت حاکمیت‌بنیاد و انضباطی و روش‌های مقاومت شخصیت اصلی در برابر سلطه را در این سه‌گانه ادبی تحلیل کنند. تحقیق حاضر با بهره‌گیری از روش پژوهش توصیفی - تحلیلی، در پی پاسخ به این پرسش‌ها برآمده است: چگونه سازوکارهای قدرت حاکمیت‌بنیاد و قدرت انضباطی در گفتمان

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

<https://orcid.org/0009-0004-1936-6587>

۲. دانشیار زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران (نویسنده مسئول)

*alirezafarahbakhsh@guilan.ac.ir

<https://orcid.org/0000-0002-7526-2182>

Copyright© 2026, the Authors | Publishing Rights, ASPI. This open-access article is published under the terms of the Creative Commons Attribution- NonCommercial 4.0 International License which permits Share (copy and redistribute the material in any medium or format) and Adapt (remix, transform, and build upon the material) under the Attribution-NonCommercial terms.

پادآرمان‌شهری «سازمان احیا»، هویت جولیت را به مثابه یک «هیولا» تولید و تثبیت می‌کند؟ و چگونه گفتمان مقاومت در نقطه امگا و کنش‌های مقاومتی روزمره جولیت، نظام قدرت/ دانش سازمان احیا را بی‌ثبات کرده و امکان بازسازی هویت او را از «هیولای» طردشده به سوزهای دارای عاملیت فراهم می‌کند؟ این جستار نمایانگر آن است که سازمان احیا از طریق ترکیب قدرت حاکمیت‌بنیاد و قدرت انضباطی، با بهره‌گیری از خشونت، تهدید به مرگ، نظارت، انزوا و سازوکارهای معرفتی، بدن و هویت جولیت را به مثابه انحرافی خطرناک صورت‌بندی می‌کند. اما گفتمان مقاومت در نقطه امگا با بازتعریف دانش، پذیرش تفاوت و زدودن برچسب «هیولایی»، بنیان معرفتی سازمان احیا را متزلزل می‌سازد و امکان بازسازی هویت جولیت را فراهم می‌کند. آگاهی تدریجی او از سازوکارهای سلطه، همراه با تمرین کنترل آگاهانه توانایی‌هایش، نوشتن، یادآوری و پیوندهای عاطفی، کنش‌های مقاومتی روزمره‌ای می‌سازند که سلطه معرفتی و انضباطی را از درون فرو می‌پاشند.

واژه‌های کلیدی: گفتمان قدرت، قدرت انضباطی، قدرت حاکمیت‌بنیاد، مقاومت، فوکو.

۱. درآمد

ادبیات داستانی نوجوانان همواره به بازتاب دغدغه‌ها و مسائل مهم فرهنگی، اجتماعی و سیاسی روز نسل‌های نوجوان و جوان می‌پردازد. انعکاس موضوعاتی همچون قدرت، مقاومت و استقلال‌طلبی در این نوع آثار ادبی فرصتی ارزشمند برای منتقدان ادبی فراهم می‌آورد که به تحلیل تنش‌های سیاسی، الگوهای فرهنگی و مناسبات قدرت در این دسته از متون ادبی بپردازند. سه‌گانه خردم‌کن^۱، کشف‌کن^۲ و شعله‌ورم‌کن^۳ از طاهره مافی زندگی دختر هفده‌ساله‌ای به نام جولیت فرارس^۴ را روایت می‌کند که توسط حکومت پادآرمان‌شهری «سازمان احیا»^۵ در یک آسایشگاه بیماران ذهنی زندانی

شده است. هدف این رژیم پادآرمان‌شهری مطیع‌سازی حداکثری جولیت به‌عنوان یک «هیولا» و استفاده از لمس‌کشنده او در سرکوب مخالفان است. اما جولیت به کمک دو سرباز، آدام^۶ و کنجی^۷، موفق به فرار از چنگال نیروهای امنیتی و پیوستن به یک گروه مقاومت زیرزمینی به نام «نقطه امگا»^۸ می‌شود. جولیت با شرکت در جلسات تمرینی و کنش‌گری‌های متفاوت علیه سلطه و هویت تحمیلی خود مقاومت می‌کند.

قدرت و مقاومت از اصلی‌ترین درون‌مایه‌های تکرارشونده در سه‌گانه انتخاب‌شده از مجموعه خردم‌کن هستند. این سه رمان با ترسیم فضایی پادآرمان‌شهری، سازوکارهای مختلفی از قدرت و مقاومت را بازتاب می‌کنند. هدف حکومت سازمان احیا سلطه‌پذیری کامل تمام انسان‌هاست و برای تحقق این امر، متوسل به اعمال کنترل شدید بر دانش، اطلاعات و بدن افراد می‌شود. اما هویت‌سازی و دستکاری‌های علمی این حکومت، مقاومت شدید افراد، به‌ویژه شخصیت اصلی داستان، را به همراه دارد و آن‌ها علاوه بر مبارزه علنی، از روش‌های غیرمستقیم برای بازیابی هویت شخصی و ابراز فردیت خود بهره می‌گیرند. در این پژوهش به خوانشی فوکویی از گفتمان قدرت و مقاومت در سه‌گانه خردم‌کن، کشم‌کن و شعله‌ورم‌کن اثر مافی می‌پردازیم. پژوهش حاضر بر آن است که بازتاب قدرت‌های حاکمیت‌بنیاد و انضباطی را در این سه رمان بررسی کند و به تحلیل روش‌های مقاومت شخصیت اصلی در مبارزه با سلطه‌گری بپردازد.

پرسش‌های اصلی پژوهش حاضر عبارت‌اند از: چگونه سازوکارهای قدرت حاکمیت‌بنیاد و قدرت انضباطی در گفتمان پادآرمان‌شهری «سازمان احیا»، هویت جولیت را به‌مثابه یک «هیولا» تولید و تثبیت می‌کند؟ و چگونه گفتمان مقاومت در نقطه امگا و کنش‌های مقاومتی روزمره جولیت، نظام قدرت/ دانش سازمان احیا را

بی‌ثبات کرده و امکان بازسازی هویت او را از یک «هیولای» پردشده به سوژه‌ای دارای عاملیت فراهم می‌کند؟ برای پاسخ به پرسش‌های ذکرشده، محققان با بهره‌گیری از تحلیل گفتمان فوکو به بررسی سازوکارهای قدرت و مقاومت در رمان‌های خردم کن، کشفم کن و شعله‌ورم کن اثر مافی می‌پردازند. داده‌های اصلی (همانند گفت‌وگو و مونولوگ‌های کلیدی، نحوه شخصیت‌پردازی و سیر روایت) از بدنه متنی این آثار استخراج و سپس براساس مفاهیم قدرت حاکمیت‌بنیاد، قدرت انضباطی و مقاومت دسته‌بندی می‌شوند. نویسندگان این مقاله با اعمال نظریه تحلیل گفتمان فوکو، چگونگی اعمال قدرت حاکمیت‌بنیاد و تکنیک‌های انضباطی را در قالب گفتمان قدرت نقد می‌کنند؛ همچنین، شیوه‌های کنش‌گری شخصیت اصلی در برابر سلطه نیز در چارچوب گفتمان مقاومت مورد ارزیابی قرار می‌گیرند.

۲. پیشینه تحقیق

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده، تاکنون مطالب بسیار محدودی در ارتباط با مجموعه خردم کن به رشته تحریر آمده است. در میان پژوهش‌های انجام‌شده، اکثر محققان با رویکردهای فمینیستی به بازتاب مسائلی همچون حقوق زنان و نابرابری جنسیتی در این مجموعه پرداخته‌اند و تحلیل خود را عمدتاً بر بدن، هویت زنانه و مسئله توانمندسازی زنان متمرکز ساخته‌اند. آندری بزروکو^۹ و اکسانا بوهوویک^{۱۰} (۲۰۲۱) در «ایجاد فضای ارتباطی و واقعیت متنی از طریق ابزارهای احساس‌برانگیز در گفتمان داستانی» به چگونگی استفاده از مؤلفه‌های متنی - احساسی در رمان‌های معاصر می‌پردازند. در ارتباط با رمان خردم کن، آن‌ها نتیجه می‌گیرند که «بالاترین سطح تأثیر احساسی از طریق تکرار مداوم یک کلمه یا جمله حاصل می‌شود» (۸). هدر کاترین

براون^{۱۱} (۲۰۲۲) در تجسس توانمندسازی زنان پسافمینیست در ادبیات پرفروش نوجوانان پس از هزاره نتیجه‌گیری می‌کند که «هنجارهای پدرسالارانه» در خردم‌کن تقویت می‌شوند، زیرا «تسلیم ارادی جولیت به آرمان‌های قدرت آن‌ها، که شامل کنترل و انتقام می‌شود، بیشتر سلطه گفتمانی را نشان می‌دهد» (۲۰۲۲: ۷۵). سارا دی^{۱۲} (۲۰۱۸) نیز در «بدن‌های مطیع، بدن‌های خطرناک» به نقد ارتباط بین بیداری جنسی و رفتارهای شورش‌ی در تعدادی از رمان‌های پادآرمان‌شهری معاصر می‌پردازد. او ادعا می‌کند که توانمندسازی شخصیت اصلی خردم‌کن ریشه در دیدار تحول‌آفرین‌اش با آدم دارد، زیرا «جاذبه جنسی» جولیت مهم‌ترین ابزار برای رد «فرمان‌برداری» پیشین خود است (۲۰۱۸: ۸۴). اما مگان شیلرف^{۱۳} (۲۰۱۸) در «پسامدرن زنانه است» استدلال می‌کند که توانمندسازی جولیت از طریق خودشکوفایی حاصل می‌شود، نه بیداری جنسی. مگان معتقد است که قهرمان داستان مافی به‌طور مستقل «تصمیم» به اتمام «هیولان‌داری» خود می‌گیرد (۲۰۱۸: ۷۹). اگرچه این پژوهش‌ها در تبیین ابعاد جنسیتی و عاطفی روایت قابل توجه‌اند، اما تمرکز آن‌ها غالباً بر خوانش‌های فمینیستی و روان‌شناختی است و تحلیل آنان از مناسبات قدرت، شیوه‌های سوژه‌سازی و شکل‌گیری مقاومت در بستر گفتمانی جهان داستان بسیار محدود بوده است.

در میان پژوهش‌های فارسی که به تحلیل آثار ادبی براساس نظریه قدرت میشل فوکو پرداخته‌اند، اغلب محققان بر بررسی سازوکارهای اعمال قدرت و اشکال متنوع مقاومت در متن‌های ادبی تمرکز داشته‌اند. برای نمونه، جوکاری و حسام‌پور (۱۴۰۲) در مقاله «برهم‌کنش قدرت و مقاومت» نشان می‌دهند که بازنمایی «پدرسالاری» در داستان‌های نوجوان ایرانی از اقتدار مطلق پدر در دهه‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۷۰ به چالش کشیده شدن آن در دهه ۱۳۸۰ و حتی نوعی وارونگی نسبی قدرت در دهه ۱۳۹۰

تحول یافته است؛ در این پژوهش، نویسندگان تأکید می‌کنند که آثار جدیدتر، علی‌رغم برجسته‌سازی ضعف‌های گفتمان پدرسالاری و مسئله جنسیت، همچنان در بازنمایی الگوهای پایدار تعامل و مشارکت خانوادگی ناتوان‌اند و مسئله قدرت در خانواده به‌صورت «معمایی» حل‌نشده باقی می‌ماند (۱۴۰۲: ۴۸). در برخی پژوهش‌های فارسی، نظریه فوکو به‌منزله ابزاری برای تحلیل کارکرد نهادهای اجتماعی در متن ادبی نیز به کار گرفته شده است. بهادری‌نیا و بزدوده (۱۳۹۴) در «قدرت و شیوه‌های کنترل اجتماعی» نشان می‌دهند که نهادهای اجتماعی در داستان‌های سلینجر، همچون «مدارس، بیمارستان‌ها [و] ادارات پلیس»، با ترویج مجموعه‌ای از «عقاید و معیارها» در محدودسازی و جهت‌دهی به انتخاب‌های افراد نقش دارند و درنهایت به طبقه‌بندی و نظم‌بخشی آنان در چارچوب‌های از پیش تعیین‌شده می‌انجامد (۱۳۹۴: ۱۸۸). همچنین فرزانه دهکردی (۱۳۹۸) در مقاله «گسترش هم‌زمان قدرت و مقاومت» نشان می‌دهد که مقاومت شخصیت‌ها در برابر سلطه الزاماً به تضعیف ساختار قدرت در نمایشنامه پیروزی اثر هاوارد بارکر نمی‌انجامد، بلکه در بسیاری موارد به بازتولید و «تثبیت» سازوکار قدرت منجر می‌شود (۱۳۹۸: ۲۰۷). با وجود اهمیت این نتایج در روشن ساختن رابطه پیچیده قدرت و مقاومت، این مطالعات معتبر عمدتاً بر تبیین سازوکارهای نظری قدرت تمرکز دارند و ابعاد گفتمانی متون در محور اصلی بحث و تحلیل در این پژوهش‌ها نبوده است.

در همین راستا، برخی پژوهش‌ها به بررسی گستره فراگیر قدرت در جهان مدرن پرداخته‌اند. نگین بینظیر (۱۳۹۸) در مقاله «سازوکارهای قدرت فوکویی» نتیجه می‌گیرد که مقاومت شخصیت اصلی علیه ساختار فراگیر قدرت در رمان *شهر بند/ن*، او را در برابر دوگانه «ادغام در نظم قدرت» یا «گزینش مرگ» قرار می‌دهد: امری که بیانگر

«چیرگی» سازوکارهای قدرت در «جهان مدرن» است (۱۳۹۸: ۴۰). از سوی دیگر، نظری (۱۳۹۰) در مقاله «چرخش در مفهوم قدرت» با بررسی تحول مفهوم قدرت در اندیشه فوکو و رویکردهای پسافوکویی نشان می‌دهد که این مفهوم از حوزه سیاست رسمی فراتر رفته و براساس این دیدگاه، روابط و کنش‌های گوناگون انسانی نیز می‌توانند در چارچوبی گسترده‌تر برای تحلیل «مناسبات اجتماعی» و ساختارهای سلطه مورد توجه قرار گیرند (۱۳۹۰: ۳۵۶). با وجود ارزش نظری این رویکردها، در بسیاری از پژوهش‌ها کاربرد نظریه فوکو بیشتر در سطح تبیین مفهومی باقی مانده و کمتر به ارائه خوانشی از متن ادبی در پیوند با زمینه‌های فرهنگی و گفتمانی آن انجامیده است.

۳. مبانی نظری

در نگاه میشل فوکو،^{۱۴} اتخاذ رویکردی تقلیل‌گرایانه مانع از نقد دقیق چگونگی کارکرد قدرت در جامعه می‌شود. او اعتقاد دارد که قدرت نه تنها محدود به یک «فرد» یا گروهی خاص از افراد نیست، بلکه قدرت «به دستگاهی بدل می‌شود که هیچ‌کس مالک آن نیست» (۱۹۸۰: ۱۵۳). همچنین، فوکو قدرت را پدیده‌ای ثابت و یک‌دست نمی‌داند، بلکه آن را مجموعه‌ای از روابط متغیر می‌داند که در جریان مبارزه‌ها و تعاملات اجتماعی دائماً دگرگون می‌شوند. این روابط می‌توانند شکل‌های تازه‌ای از قدرت ایجاد کنند و در موقعیت‌ها و دوره‌های مختلف به شیوه‌های متفاوتی عمل کنند. بنابراین، به گفته فوکو، تحلیل قدرت نباید به یک شکل خاص محدود شود، بلکه باید «اشکال» متکثر آن را بررسی کرد (۱۳۹۲: ۳۹). او با استدلال غیرمتمرکز بودن قدرت، به تحلیل پیوستگی متقابل بین شکل‌گیری گفتمان و اعمال قدرت می‌پردازد و با ارائه تعریفی کنش‌محور از گفتمان می‌گوید: «گفتمان حوزه کلی تمامی گزاره‌هاست؛ گاهی

به عنوان مجموعه‌ای قابل تشخیص از گزاره‌ها، و گاهی به عنوان یک کنش سامان یافته است که بیان تعداد خاصی از گزاره‌ها را ممکن می‌سازد» (۱۹۶۹: ۹۰). در نقد فوکویی، زبان عمدتاً ابزاری جهت اعمال قدرت و نفوذ در میان افراد تلقی می‌شود و ارتباط نزدیک آن با دانش، حقیقت را برای مخاطب شکل می‌دهد. در این ارتباط، مایکل پین نتیجه می‌گیرد که «دانش اساساً عبارت است از شرح و تفسیری که بدان وسیله شکلی از زبان با یک شکل زبانی دیگر ارتباط می‌یابد، بی آنکه نیازی به توجیه دعویات حقیقت‌خواهانه به وسیله دیگر ابزار باشد» (۱۳۷۹: ۹۷). بدین ترتیب، درک صورت‌بندی‌های قدرت و کارکردهای متکثر آن، نیازمند تحلیل ساختارهای گفتگویی و بررسی هم‌افزایی ساختاری در مفصل‌بندی «دانش - قدرت» است.

فوکو با کاوشی عمیق در تاریخ سیاسی، اجتماعی و فرهنگی غرب، سیر تکامل و تحول روندهای حکومت‌داری در سلطنت‌ها و دولت‌های غربی را تحلیل کرد. او با اشاره به روند گذار از سلطه متمرکز پادشاهانه به قدرت غیرمستقیم و پراکنده، تفاوتی بین حکومت‌های قبل و بعد از قرن ۱۸ میلادی قائل شد و این تمایز به معرفی اصطلاحات قدرت حاکمیت‌بنیاد^{۱۵} و قدرت انضباطی^{۱۶} در واژه‌نامه فوکو منجر شد. قدرت حاکمیت‌بنیاد به حکومتی سنتی و سلطنتی مآب نسبت داده می‌شود که سوژه خود را از طریق سرکوب آشکار و غالباً با تکنیک‌های تنبیهی صریح تحت سلطه قرار می‌دهد. شروین وکیلی (۲۰۱۰) معتقد است که در این نوع از قدرت، حاکم «مسئولیت کردارهای تابعان» خود را برعهده دارد و خواستار «اطاعت بی چون و چرای» آن‌ها در «تمام عرصه زیست‌جهانشان» است (۱۰۴). فوکو مرگ را از ستون‌های استوار قدرت حاکمیت‌بنیاد می‌داند، چون مرگ «آشکارترین و باشکوه‌ترین تجلی» این قدرت است (۲۰۰۴: ۲۴۸). او با به کار بردن واژه مرگ، تجسم این قدرت را تنها به

مرگ فیزیکی بدن محدود نمی‌کند، بلکه مرگ را «شامل هر نوع قتل غیرمستقیم» نیز می‌داند، همانند «مرگ سیاسی، اخراج، طرد و امثال آن» (همان: ۲۵۷). در این الگوی اعمال قدرت، مجازات سازوکاری برای نمایش عینی و عمومی اقتدار است. چنان‌که بری اسمارت اشاره می‌کند، کارکرد اصلی مجازات علنی، فراتر از بازدارندگی عمومی و «عبرت گرفتن همگان»، «تشویق جماعت به مشارکت در اذیت و آزار مجرم» و «همدستی نمادین با کین‌خواهی پادشاه» است (۱۳۸۵: ۱۰۷). همچنین، عباس محمدی اصل اشاره می‌کند که «اعتراف به گناه» توسط مجرم در ساختار قدرت حاکمیت‌بنیاد، به مجازات و شکنجه علنی «مشروعیت» می‌بخشد و امکان هرگونه واکنش یا مخالفت را منتفی می‌سازد (۱۳۹۱: ۷۸). درمجموع، قدرت حاکمیت‌بنیاد با تمرکز بر صحنه‌پردازی هولناک در مجازات علنی و اعمال خشونت مستقیم در صدد سلطه مطلق بر جامعه است.

در نقطه مقابل، قدرت انضباطی با به‌کارگیری روش‌های غیرمستقیم، سلطه خود را با هزینه‌ای بسیار کم‌تر به‌دست می‌آورد. انتخاب فوکو از واژه «انضباط» بسیار هوشمندانه است، زیرا این کلمه هم‌زمان جنبه بیرونی (غیرفردی) و جنبه درونی (فردی) فرایند شکل‌دهی به قواعد یا الگوهای خاص رفتاری را در خود جای می‌دهد. او هدف نهایی این قدرت مقرون‌به‌صرفه را «تربیت کردن» می‌داند، زیرا «انضباط افراد را می‌سازد» و قدرت انضباطی «فرد را هم به‌عنوان ابزار و هم به‌عنوان سوژه اعمال خود در نظر می‌گیرد» (۱۹۷۷: ۷۰). برخلاف قدرت حاکمیت‌بنیاد که قدرتی سنتی همراه با «فردیت‌سازی صعودی» است، فوکو قدرت انضباطی را قدرتی غیرمستقیم و «ناشناس» معرفی می‌کند که با «فردیت‌سازی نزولی»، سوژه‌های خود تحت کنترل دائمی قرار می‌دهد (همان: ۱۹۳). یکی از کارکردهای بنیادین قدرت انضباطی،

نهادینه‌سازی و درونی‌کردن سازوکارهای نظارت در روان و رفتار سوژه است. اریک برنز اعتقاد دارد که این فرایند از طریق هنجارسازی و مهار مداوم، «بدن‌های رام» و سوژه‌هایی مطیع در خدمت نظم مسلط بازتولید می‌کند (۱۳۸۱: ۱۱۰). همچنین، فاطمه ساکی و علی‌اصغر مصلح (۲۰۲۳) می‌نویسند: «تکنولوژی انضباطی شکلی از این قدرت سازنده است که از رهگذر نسبتش با دانش انسان را تبدیل به سوژه می‌کند. بنابراین شیوه‌ها و سازوکارهای انسان همان انقیاد است» (۲۰۲۳: ۱۷۰). بدین ترتیب، قدرت انضباطی با پیوندزدن دانش، نظارت و هنجارسازی، انقیاد را به بخشی از سازوکار درونی شکل‌گیری سوژه بدل می‌سازد.

فوکو با تأکید بر جدایی‌ناپذیری مقاومت^{۱۷} و قدرت، تحلیل هر یک را مستلزم فهم و درک دیگری می‌داند. به باور فوکو: «هر جا که قدرت هست، مقاومت هم هست» و «مقاومت هیچ‌گاه در موقعیتی بیرون از قدرت قرار ندارد» (۱۹۷۸: ۹۵). برخلاف تصور رایج، کانون بنیادین پژوهش‌های این فیلسوف فرانسوی تنها تحلیل مناسبات «قدرت» نبوده، بلکه تبیین شیوه‌های انقیاد «سوژه» در جهان معاصر است (۱۳۸۹: ۴۰۸). با قرار گرفتن سوژه در کانون تحلیل، مرزبندی‌های سنتی میان سلطه‌گر و زیردست اعتبار خود را از دست می‌دهند و امکان‌های بدیعی برای بازاندیشی در مفهوم تقابل با سلطه فراهم می‌شود. جیمز تاینر^{۱۸} (۲۰۰۴) می‌نویسد تعریف فوکو از مقاومت «نظام دوگانه سنتی انضباط و مقاومت را به چالش می‌کشد و پیشنهاد می‌کند که هیچ تقابل دوگانه‌ای بین قدرتمندان و بی‌قدرتان وجود ندارد» (۱۳۹). درحقیقت، مقاومت در اندیشه فوکو تنها به معنای «مبارزه علنی» و واحد علیه نیروی سلطه‌گر تعریف نشده است، بلکه، به گفته او، مقاومت می‌تواند در کوچک‌ترین اعمال و تصمیم روزمره نیز نمود پیدا کند (۱۳۹۰: ۳۶۶). همچنین، فوکو تک‌وجهی و مطلق بودن مقاومت را رد می‌کند، زیرا «هیچ

منشأی برای تمام قیام‌ها، یا هیچ قانون خاصی برای انقلاب وجود ندارد؛ بلکه با مجموعه‌ای از مقاومت‌ها مواجهیم، که هرکدام یک مورد ویژه‌اند» (۱۹۷۸: ۹۶). بنابراین، پایداری در برابر مناسبات سلطه پدیده‌ای چندوجهی و ناهمگن است که طیفی از شالوده‌شکنی در هنجارهای مسلط و سرپیچی از سازوکارهای انضباطی تا واژگون‌سازی صورت‌بندی‌های گفتمانی را دربرمی‌گیرد.

۴. بحث و بررسی

در این بخش، رمان‌های خردم‌کن، کشم‌کن و شعله‌ورم‌کن با محوریت بررسی گفتمان قدرت و مقاومت براساس نظریه‌های فوکو تحلیل می‌شوند. هدف این بخش، تحلیل چگونگی عملکرد سازوکارهای قدرت حاکمیت‌بنیاد و قدرت انضباطی در گفتمان پادآرمان‌شهری «سازمان احیا» و نقش آن‌ها در تولید و تثبیت هویت جولیت به مثابه «هیولا» است. برای تحقق این هدف، ابتدا «قدرت حاکمیت‌بنیاد» به بررسی شیوه‌های اعمال سلطه آشکار و اقتدارگرایانه سازمان احیا می‌پردازد و نشان می‌دهد چگونه این شکل از قدرت در فرایند طرد و برچسب‌گذاری جولیت نقش ایفا می‌کند. سپس «قدرت انضباطی» با تمرکز بر تکنیک‌های نظارت، کنترل و سامان‌دهی بدن‌ها در سازمان احیا، سازوکارهایی را واکاوی می‌کند که از طریق آن‌ها هویت هیولایی جولیت بازتولید و تثبیت می‌شود. درنهایت، با بررسی کنش‌های مقاومتی جولیت در «گفتمان مقاومت»، چگونگی بی‌ثبات‌سازی نظام قدرت/دانش سازمان احیا توسط شخصیت‌ها و امکان بازسازی هویت جولیت از «هیولای» طردشده به سوژه‌ای دارای عاملیت تحلیل می‌شود. کلیدواژه‌های پرتکرار در این بخش تحلیلی، «گفتمان»، «قدرت حاکمیت‌بنیاد»، «قدرت انضباطی»، «کنترل»، «نظارت سراسربین»، «سلطه» و «مقاومت» هستند.

۱-۴. گفتمان قدرت

همان‌طور که فوکو در جنون و تمدن استدلال می‌کند، تقسیم‌بندی «عادی» از «غیرعادی» ذاتی نیست، بلکه حاصل «سکوت کردن دیوانگی» و «قضاوت اخلاقی» است که دیوانگی را به مثابه «دیگری مطلق» در برابر عقل قرار می‌دهد (۳۸). همچنین، فوکو در قدرت روان‌پزشکی استدلال می‌کند که روان‌پزشکی، «دیوانگی» را کشف نمی‌کند، بلکه آن را «می‌سازد» و این گفتمان، با ایجاد یک «مرز» میان «سالم» و «بیمار»، فرد را به یک «ابژه شناختی» و «موضوع انضباطی» تبدیل می‌کند (۲۲۸). جورجو آگامبن^{۱۹} در هموساکر: قدرت حاکم و حیات برهنه معتقد است که «نرمال» در نظام‌های مدرن، یک حالت طبیعی نیست، بلکه نتیجه یک عمل سیاسی است که با ایجاد یک «شکاف» یا «طرزِ دربرگیرنده»^{۲۰} شکل می‌گیرد (۱۸). او ادعا می‌کند فرد «نرمال» کسی است که در چارچوب قانون قرار می‌گیرد، اما این امر همواره امکان «طرز» و فروکاستن وی به «زندگی برهنه» را در خود دارد (همان). در رمان‌های خردم‌کن، کشفم‌کن و شعله‌ورم‌کن اثر طاهره مافی، لمس به اصلی‌ترین دال ناهنجاری بدل می‌شود. جولیت، شخصیت اول داستان، به دلیل کشنده بودن پوست خود توسط سازمان احیا زندانی شده است و گفتمان هیولاسازی در این حکومت پادآرمان‌شهری از خلال سازوکاری منسجم از قدرت/دانش شکل می‌گیرد. در این گفتمان، جولیت نه به عنوان یک انسان، بلکه به منزله «مورد»^{۲۱} یا ابژه‌ای قابل مشاهده، طبقه‌بندی و اصلاح بازنمایی می‌شود.

در خردم‌کن، گفتمان هیولانگاری هویت، جولیت را به عنوان یک ابژه به گونه‌ای شکل می‌دهد که او با برچسب‌هایی چون «دیوانه»، «بیمار»، «موجود»، «هیولا»، «مجرم»، «قاتل» و «اهریمن» شناخته می‌شود (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۴۲). این برچسب‌ها گفتمان هیولاسازی سازمان احیا را تقویت می‌کنند و هویت او از خلال «حقیقت»‌هایی نهادی و

خانوادگی شکل می‌گیرد که تفاوت او را به مثابه نوعی انحراف خطرناک صورت‌بندی می‌کنند. والدینش او را «هیولا»، «تسخیرشده شیطان»، «کفرآمیز» و «پلیدی» می‌نامند (همان)؛ نهادهای اجتماعی با گزاره‌های خاص خود بر این تقویت این گفتمان اصرار می‌ورزند و او را طبقه‌بندی و جرم‌انگاری می‌کنند. معلم‌ها جولیت را «سلاحی» خطرناک معرفی می‌کنند که امکان حضور در «جامعه» را ندارد؛ پزشکان بیماری او را یک مورد «بی‌سابقه» می‌دانند و مأموران پلیس والدین او را به «نقل مکان» تشویق می‌کنند (همان). در این چارچوب، واژگان پزشکی‌محوری چون «قرنطینه»، «بیمار» و «علائم» دوگانه‌ای میان امر طبیعی (بدن‌های ایمن و قابل حکومت) و امر غیرطبیعی (بدن‌های خطرناک، بیمار و مهارنشده) می‌سازند. اما چنین توصیف‌هایی در این سه رمان عمدتاً بر ترس و تخیل اجتماعی استوارند و زبان را به فناوری قدرت برای پنهان‌سازی سلطه در پوشش مراقبت ضروری و خیرخواهانه بدل می‌کند؛ این منطق سرانجام زمانی کامل می‌شود که جولیت نیز آن را درونی‌سازی می‌کند: «شاید دنیا وقتی من در یک سلول زندانی باشم امن‌تر باشد» (همان)، «چون من یک ونوس مگس‌خوار هستم و مرگبارم» (همان: ۷۰). در کشم‌کن، این گفتمان در پایگاه مقاومت نیز همچنان بازتولید می‌گردد و حضور جولیت به عنوان یک عضو جدید با واکنش‌های فوری و تنظیم‌کننده همراه می‌شود: اعضای مقاومت با «نگاه‌های خیره خصمانه» و «حرف‌های ناخوشایند» از او استقبال می‌کنند و به کودکان و سالمندان گفته می‌شود که از او «فاصله» بگیرند (مافی، ۱۴۰۳: ۱۵). این واکنش‌ها نشان می‌دهند که چگونه گفتمان پیش از حضور فرد در گردش است و از طریق روایت‌های تولیدشده درباره او، در شکل‌گیری هویت وی نقش ایفا می‌کند. اما چگونه گفتمان قدرت هویت جولیت را به عنوان یک هیولای خطرناک یا ابژه «بیمار روانی» شکل می‌دهد؟ برای درک بهتر این

مسئله می‌توان به نقش دو نوع قدرت در پیشبرد اهداف گفتمانی سازمان احیا اشاره کرد: قدرت حاکمیت‌بنیاد و قدرت انضباطی.

۱-۱-۴. قدرت حاکمیت‌بنیاد

قدرت حاکمیت‌بنیاد با درک پیشامدن و عام از مفهوم قدرت انطباق دارد، زیرا در مقایسه با سایر صورت‌بندی‌های قدرت در اندیشه فوکو، در نمایش اقتدار «خشن‌تر»، در اعمال قهر «مستقیم‌تر» و در کارکرد «منفی‌تر» (سلبی) است. جلال فرزانه دهکردی و رامین فرهادی (۱۳۹۲)، با تکیه بر تحلیل فوکو از سازوکارهای اعمال قدرت، میان «قدرت پیشامدن» و «قدرت مدرن» تمایز قائل می‌شوند، زیرا در جوامع پیشامدن، قدرت عمدتاً از «بالا به پایین» اعمال می‌شد و در شخص «پادشاه» و نهادهای وابسته به «سلطنت» تمرکز داشت (۱۴۵). در این صورت‌بندی، پادشاه به مثابه هسته مرکزی قدرت، قانون را در وجود خویش تجسم می‌بخشید؛ از این‌رو، هر کنش متخلفانه‌ای که اقتدار او را به چالش می‌کشید، با شدیدترین نوع کیفر و مجازات علنی مواجه می‌شد. لیزا داوونینگ^{۲۲} (۲۰۰۸) باور دارد که قدرت حاکمیت‌بنیاد یک نوع سنتی از قدرت است که با حفظ شیوه «تدافعی» خود، حاکم را از حقی «مطلق و همه‌جانبه» بر «زندگی و مرگ» افراد بهره‌مند می‌سازد (۹۳). او تحلیل می‌کند که پیش از شکل‌گیری قدرت مدرن، در قدرت حاکمیت‌بنیاد «حاکم می‌توانست جان کسی که موجودیت او و نظم حکومت را تهدید می‌کند، سلب کند» (همان). همچنین، دادن ساراپ قدرت حاکمیت‌بنیاد را قدرتی «شخصی» و متکی بر اختیارات «نامحدود» پادشاه معرفی می‌کند، زیرا قانون در این نوع از قدرت تجسد کالبدی شخص حاکم است (۹۶). در سه‌گانه طاهره مافی، قدرت حاکمیت‌بنیاد توسط سازمان احیا بازتاب می‌شود. این

حکومت افراطی و مطلق‌گرا به دنبال سلطه کامل بر ذهن و جسم مردم کل دنیا است و هرگونه فردگرایی و تنوع فرهنگی را تهدیدی علیه نظم موردپسند خود می‌پندارد. همچنین، این رژیم غالباً از جلوه‌های بیرونی و نمایش قدرت برای ایجاد سلطه در جامعه و تثبیت اقتدار بهره می‌گیرد تا حس «ترس» را در جولیت برای فرمان‌بری حداکثری افزایش دهد. در خردم‌کن، وارنر، فرمانده ارشد ناحیه ۴۵، تلاش می‌کند با شیوه‌های خشونت‌آمیز و خصمانه جولیت را مطیع حکومت سازد و از او به‌عنوان سلاحی کشنده علیه شورشیان استفاده کند.

مجازات‌ها در سازمان احیا خشونت‌آمیز و یک صحنه نمایشی برای عوام هستند. وارنر پیوسته از لحنی هشدارآمیز و تهدید به شکنجه و مرگ به‌منظور تسلیم جولیت و تحمیل هویت دستوری (هیولایی) استفاده می‌کند. در پاسخ به امتناع جولیت از پوشیدن لباس‌های مجلل و بدن‌نما، وارنر مداخلات «مستقیم» خود را تشدید و در حضور فرماندهان عالی‌رتبه، جولیت را با شلیک گلوله تهدید می‌کند (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۶۵). همچنین به‌منظور حفظ قانون و احیای حیثیت قدرت حاکمیت‌بنیاد، وارنر در حضور جولیت تصمیم به اعدام فوری یک سرباز خاطی به نام فلچر^{۲۳} می‌گیرد. پس از «اعتراف» به جرم سرقت غذا و همکاری با غیرنظامیان، این سرباز به‌شکل مرگ‌باری اعدام می‌شود و «حوضچه‌ای از خون» و «وحشتی ابدی» همه فضا را دربرمی‌گیرد (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۹۰). گفتمان هیولاسازی سازمان احیا خشونت فیزیکی علیه شورشیان و بیماران را مشروع جلوه می‌دهد؛ با تأیید این مسئله در دفترچه خاطرات خود، جولیت روایت می‌کند که سربازان حکومت با بدن او نه همچون یک انسان، بلکه همچون شیئی خطرناک رفتار می‌کنند: آن‌ها «سیلی» و «لگد» می‌زنند، او را «هل» می‌دهند و «کشان کشان» جسم او را می‌برند (مافی، ۱۴۰۳ پ: ۱۹۰). سرکوب زندگی

مهم‌ترین رکن حکومت پاریس آندرسون^{۲۴}، پدر وارنر و عالی‌ترین رتبه در این حکومت آخرالزمانی، است. با اتخاذ رویکرد ارباب - رعیتی، این شخصیت گریزان و اقتدارگرا در جزیره‌ای دورافتاده مستقر شده است و باور دارد که جولیت و سایر مبارزین مقاومت، «نظم» موردپسند حاکم را به خطر انداخته‌اند؛ بدین سبب، او حق «سلب حیات» از تمام نظامیان و غیرنظامیان در ارتباط با جنبش را دارد (مافی، ۱۴۰۳: ۳۳۷).

آندرسون طرد مستقیم و حذف فیزیکی را تنها علاج برای حل اختلافات سیاسی معرفی می‌کند. او با شلیک گلوله به جولیت و صدور دستور یک‌جانبه برای بمباران هوایی پایگاه نقطه امگا، سعی در تضعیف گروه مقاومت و پیوند عاطفی میان جولیت و وارنر دارد؛ به باور او، یک فرد «ضعیف»، «بدبخت و احساساتی» مثل وارنر به دلیل عاشق شدن نمی‌تواند حاکمی مقتدر و قدرتمند بشود (همان: ۱۸۷). بدین سبب، هنگام مجازات جولیت، آندرسون بر حضور وارنر به عنوان ناظر تأکید می‌کند و این امر را به منظور احیا و اثبات «نظم» و اقتدار حکومت خود از طریق نمایش قدرت جلوه می‌دهد (همان: ۳۴۰). اما اقدامات سازمان احیا تنها به مجازات‌های علنی و بدنی محدود نمی‌شود، زیرا این رژیم در پی آن است که از طریق اعمال انحصار و حذف فرهنگی ذهن افراد، به ویژه جولیت، را تسخیر کند. سازمان احیا با تنظیم دسترسی به «اطلاعات»، دستکاری حافظه جمعی و حذف نظام‌مند تاریخ، شرایطی ایجاد می‌کند که در آن نادانی و فراموشی به ابزاری سیاسی تبدیل می‌شود و شهروندان توانایی مقایسه وضعیت موجود با نظام‌های بدیل و در نتیجه امکان تصور مقاومت را از دست می‌دهند (مافی، ۱۴۰۳: الف: ۱۲۹). این رژیم هرگونه مناسبت‌های مذهبی، «اعتقادات شخصی»، «ایدئولوژی»^{۲۵} و «خواسته‌ها و نیازهای خودخوانه» را مانع پیشرفت بشر می‌بیند و

راه حل تمام اختلافات و مشکلات را در ساده‌گرایی یا مینیمالیسم^{۲۶} افراطی تعریف می‌کند (همان: ۵۳). حکومت کمونیستی مآب سازمان احیا فردگرایی و تنوع‌طلبی را خلاف نظم خود می‌داند و افراد را صریحاً موظف به پیروی از الگویی واحد برای زندگی می‌کند.

سایه سنگین رژیم بر اندیشیدن و استفاده آزادانه از زبان برای جولیت به عنوان یک هیولا به وضوح دیده می‌شود. با محروم کردن او از امکان سخن گفتن و شنیده شدن و استفاده از سکوت اجباری به عنوان فناوری مهم در تولید هویت هیولایی، رژیم مانع روایت‌گری شخصی جولیت و همچنین سبب تثبیت اقتدار روایت رسمی می‌شود. در طول سه‌گانه مافی، به‌ویژه در دو رمان اول، جولیت ضعف شدیدی در استفاده از زبان نشان می‌دهد. او در اولین صفحه رمان خردم‌کن به عدم استفاده از «۲۶ حرف الفبایی» برای «۲۶۴ روز» متوالی اعتراف می‌کند (همان: ۹). روایت اول شخص جولیت نیز بازتاب ادبی همین سلطه معرفتی از سوی رژیم است، زیرا ساختار گسسته، جملات خط‌خورده و آگاهی متزلزل او نشان می‌دهد که چگونه انزوا و سانسور، توانایی سوژه برای شکل دادن به دانشی منسجم از خود و جهان پیرامون را مختل کرده است. بسیاری از فصل‌های خردم‌کن و کشف‌کن بدون توضیح یا گره‌گشایی منطقی و غالباً با بی‌هوش شدن جولیت یا قطع ناگهانی روایت او پایان می‌یابند: «دنیا در نظرم تیره و تار می‌شود» (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۷۱) و «دنیا محو می‌شود» (مافی، ۱۴۰۳ پ: ۵۶). هدف سازمان احیا برای محدودسازی اعمال نوشتن و خواندن در ضبط دفترچه خاطرات جولیت نیز آشکار می‌شود. وارنر به همراه داشتن دفترچه خاطرات را غیرقانونی اعلام می‌کند و هرگز «اجازه مالکیت هرگونه وسیله شخصی» را به جولیت نمی‌دهد (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۱۴۴). این محدودیت معرفتی در زاویه دید محدود جولیت و ابهام فضای

گسترده‌تر داستان نیز منعکس می‌شود؛ درحقیقت، خواننده اطلاعات اندکی دربارهٔ زمان، مکان یا ساختار سیاسی جهان روایت دریافت می‌کند و بسیاری از جزئیات مربوط به موقعیت جغرافیایی و تاریخی داستان بر همگان پنهان می‌ماند. از اندک سرنخ‌ها برای شناخت مکان و زمان داستان تنها می‌توان به مرکز فرماندهی سازمان احیا، «پایتخت» (همان: ۱۳۰)، و «دلار» به‌عنوان واحد رایج ارزی کشور اشاره کرد (مافی، ۱۴۰۳: ۱۱). برآیند تحلیل‌ها حاکی از آن است که سازمان احیا با بهره‌گیری از قدرت حاکمیت‌بنیاد و اعمال سلطهٔ شدید بر سازوکارهای فرهنگی و معرفتی، در پی تثبیت هویتی هیولایی برای جولیت بوده و تأثیرپذیری عمیق جولت از این نظام سلطه‌گر نشانگر درونی‌سازی اهداف این رژیم است.

۲-۱-۴. قدرت انضباطی

برخلاف قدرت حاکمیت‌بنیاد که عمدتاً از طریق نمایش علنی خشونت و مجازات اعمال می‌شود، قدرت انضباطی بر نظارت مستمر، سازمان‌دهی فضا، تنظیم رفتار و هنجارسازی فرد استوار است. این نوع قدرت با بهره‌گیری از نهادهایی همچون زندان، مدرسه، پادگان و بیمارستان، بدن‌ها را به‌طور مداوم تحت مشاهده و ارزیابی قرار می‌دهد. احمد ملایی و همکاران (۱۳۹۶) تحلیل می‌کنند که قدرت انضباطی ماهیتی سرکوبگر ندارد، بلکه با تکوین «قابلیت و استعداد» در فرد و بهره‌گیری از ابزارهایی چون «معاینه و امتحان»، شبکه‌ای از «دیدبانی قدرت» را در تمام ارکان حیات اجتماعی مستقر می‌سازد (۸۵). اما به گفتهٔ بانو بارگو^{۲۷} (۲۰۱۴) مقایسهٔ انواع قدرت در مطالعات فوکو، همانند قدرت حاکمیت‌بنیاد و انضباطی، صرفاً به معنای تفکیک مطلق آن‌ها نیست، بلکه این قدرت‌ها «در ترکیب‌های متفاوت» با یکدیگر در «تعامل» هستند

(۴۵۷). به طور مشابه، وجود نمادها و ویژگی‌های قدرت حاکمیت‌بنیاد در سازمان احیا به معنای عدم استفاده این حکومت از تکنیک‌های انضباطی نیست. درواقع، این رژیم با اعمال قدرت انضباطی در جامعه، نظم موردپسند خود را بر شهروندان و سربازان حکومت تقویت می‌کند. لطف‌الله یارمحمدی (۲۰۰۴) می‌نویسد: «قدرت جمعی بر حسب میزان کنترل (control) تعریف می‌شود. یعنی گروهی بیشتر قدرت دارد که بتواند رفتار و فکر گروه دیگر را بیشتر کنترل کند» (۵). به طور مشابه، سازمان احیا با اعمال تکنیک‌های انضباطی، «نظارت» و «کنترل» خود را بر شهروندان و سربازان اعمال می‌کند.

غیرنظامیان تنها مجاز به حضور در مجتمع‌های مسکونی و مناطق مشخصی هستند که توسط سازمان احیا تعیین شده است. قرنطینه‌های اجباری و همگانی به مثابه سازوکاری برای تحمیل نظم انضباطی جمعی بر شهروندان اعمال می‌شود و در موارد فرار زندانیان و شورشیان از کنترل نیروهای نظامی، بلندگوهای نصب‌شده در سطح شهر شهروندان را ملزم به بازگشت و ماندن در «منازل» می‌کنند (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۱۵۲). همچنین، به همراه داشتن «کارت شناسایی» برای همگان به منظور احراز هویت و تردد امری الزامی است و عدم ارائه کارت شناسایی در ایست‌بازرسی‌ها موجب مجرم شناختن یک فرد تلقی می‌شود (مافی، ۱۴۰۳ پ: ۱۰۱). از سوی دیگر، شهروندان منضبط و فرمان‌بردار از طریق سازوکارهای تشویقی، همانند پرداخت‌های مالی و اعطای امتیازات رفاهی، به تبعیت از الگوی انضباطی مطلوب حاکمیت تشویق می‌شوند و شاخص «سختی کار» به عنوان معیاری رسمی در تعیین سطح دستمزد و نرخ حقوق آنان مورد استفاده قرار می‌گیرد (همان). این رژیم برای ردیابی اقلام غذایی، مَهری را به عنوان «ماد» به معنی «ملل احیاشده دنیا» بر روی کالاها ثبت می‌کند تا کنترل خود را بر مصرف‌کنندگان حفظ کند (همان: ۱۵۳)؛ همچنین، یتیمان موظف به استفاده از

دستگاهی موسوم به اتومات^{۲۸} شده‌اند تا بتوانند با مصرف غذای مصنوعی، فرایند تهیه غذا را سریع‌تر و به شکلی «ارزان‌تر» انجام دهند (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۱۷۱). سربازان سازمان احیا در قالب بدن‌های تربیت‌شده و مطیع ظاهر می‌شوند که با تزریق «سرم»‌های رهگیری، موقعیت مکانی، تحرکات بدن و حیاط آن‌ها تحت کنترل دائم رژیم قرار گرفته است (همان: ۱۵۵). جولیت آن‌ها را «یک توده منظم و یکپارچه سیاه‌رنگ» معرفی و به «یک دستگاه روغن‌کاری‌شده» تشبیه می‌کند که با «شلوارهای سیاه، پیراهن‌های سیاه، پوتین‌های ساق‌بلند سیاه» در صف‌های منظم «میخکوب شده‌اند» (همان: ۸۷).

سازمان احیا از معماری سراسربین^{۲۹} به‌منظور شناخت، تنظیم رفتار، تربیت و مطیع‌سازی جولیت به‌عنوان یک سوژه استفاده می‌کند. فوکو باور دارد که هدف نظام‌های سراسربین ایجاد «رؤیت‌پذیری آگاهانه و دائمی» و انجام «آزمایش» جهت تضمین «عملکرد خودکار قدرت» (۱۹۷۷: ۲۰۱) و کشف «مؤثرترین» شیوه‌ها برای «تغییر رفتار»، «آموزش»، «اصلاح» و «امتحان انواع تنبیه‌ها» است (همان: ۲۰۳). سازمان احیا نیز از روش‌های انضباطی برای ساخت هویت هیولایی جولیت بهره می‌برد و اجرای مادی این گفتمان از طریق فناوری‌های فضایی انزوا و حبس صورت می‌گیرد. جولیت در محیط‌های بسته و کنترل‌شده «مهار» می‌شود و جهان او به حدودی دقیق و قابل اندازه‌گیری تقلیل می‌یابد (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۹). در چنین فضایی، معماری خود به ابزاری برای قدرت انضباطی بدل می‌شود؛ جولیت تیمارستان را نه مکانی برای درمان، بلکه فضایی برای حذف و رهاشدگی معرفی می‌کند. این نظام از طریق بلاغت زیست‌سیاسی سازمان احیا توجیه می‌شود و گزاره‌های آن طرد و حبس را به ضرورتی برای بقای اجتماعی تبدیل می‌کنند: «بیمارها باید حبس شوند» و «مشکل‌دارها باید به

آسایشگاه سپرده شوند» (همان: ۵۳). در نتیجه، زندانیان از ابتدایی‌ترین مراقبت‌های جسمی محروم‌اند و شب‌ها با «جیغ‌ها و هق‌هق‌های از ته دل» احاطه شده‌اند (همان: ۱۹).

در خردم‌کن، اولین مواجهه جولیت با نظارت پنهان رژیم، ورود یک سرباز مخفی، آدام، به‌عنوان هم‌سلولی جدید اوست. آدام نماد اعمال نظارت سراسرین رژیم از طریق نیروی انسانی است. او مأمور به جمع‌آوری اطلاعات دسته‌اول از افکار، رفتار، بدن و پوست کشنده جولیت شده است و از افشای هویت خود امتناع می‌کند. جولیت از خیره‌نگری آدام می‌گوید: «هم‌سلولی من را به دقت زیر نظر گرفته است» و «حرکت آهسته نگاهش ضربان قلبم را تند می‌کند» (همان: ۱۳). پس از ارائه گزارش‌های امیدوارکننده آدام، وارنر با استفاده از اصطلاحات پزشکی و روان‌شناسی «قضاوت» می‌کند که جولیت «روان‌پزش» و «غیرقابل‌کنترل» نیست و از حداقل توانایی برای برقراری «تعامل انسانی» برخوردار است (همان: ۴۸). وارنر با هدف آزمایش و «تشویق» بیشتر جولیت به پذیرش هنجارهای رژیم، دستور انتقال او به یک سوئیت مجهز به دوربین‌های نظارتی را صادر می‌کند. نظارت پیوسته و خودکار دوربین‌های مداربسته سبب محدود شدن حریم شخصی جولیت به فضایی کوچک، یعنی حمام، و تشدید حس تنگناهراسی در او می‌شود. آگاهی از این نظارت دائمی و آزاردهنده، جولیت را از معاشقه با آدام و انجام بحث‌های سیاسی باز می‌دارد: «نمی‌توانم به آدام نگاه کنم. نمی‌توانم با او حرف بزنم» (همان: ۱۰۴). اگرچه جولیت با درخواست‌های مکرر خویش رضایت وارنر را برای غیرفعال کردن دوربین‌ها به‌دست می‌آورد، اما او باور دارد که حذف دوربین‌ها تنها به تشدید نظارت مستقیم، بازرسی‌های «ناگهانی» و «شکاک‌تر» شدن وارنر می‌انجامد (همان: ۱۲۹).

وارنر در یک آزمایش حساب شده از نظارت سراسربین به منظور شناخت چگونگی فعال شدن لمس کشنده جولیت استفاده می کند. جولیت به اتاقی منتقل می شود که در آن یک کودک در حال حرکت در مجاورت میخ های فلزی است. وارنر تمام جزئیات فرآیند آزمایش را به دقت از پشت شیشه آینه ای مشاهده می کند، اما او خود کاملاً از دید پنهان می ماند. اگرچه جولیت از غیرواقعی بودن کودک و میخ های فلزی آگاه نیست، اما او تحت نظارت دائم بودن را درونی سازی کرده است: «شمم به من می گوید وارنر و همدست هایش دارند تماشا می کنند» (همان: ۱۳۳). این آزمایش وارنر را به هدف خود (فعال سازی حس هیولایی در جولیت) نزدیک تر می کند، زیرا جولیت با لمس خارق العاده اش دیوار بتنی اتاق را خرد و از برخورد کودک با میخ های فلزی جلوگیری می کند. وارنر بار دیگر «تحت تأثیر» واکنش جولیت قرار می گیرد و نتیجه این آزمایش را نیز امیدوارکننده می داند، زیرا هدف او تشویق جولیت به استفاده از قدرت مرگ بارش بوده است (همان: ۱۳۵).

پس از گذراندن مدتی طولانی در آسایشگاه، رفتارهای تنظیم شده برای جولیت به عاداتی غریزه وار تبدیل شده اند و او به عنوان یک «هیولا» موظف به اداره و کنترل خود است. با تمرین و تکرار کنش های مقدماتی استحمام، جولیت زنگ هشدار در آسایشگاه را به عنوان زمانی تعیین شده برای استحمام معرفی می کند و ادعا می کند که «قلقی» زندگی در این فضا را به دست آورده است: «حرکاتم ماشینی و بدون تأمل است. این کار را آن قدر انجام داده ام که کارآمدترین روش های شست و شو، آب کشی جیره بندی صابون برای بدن و موهایم را از بر شده ام» (همان: ۲۱). استفاده جولیت از جملات «خط خورده» تجسمی دیگر از درونی سازی عمیق قدرت انضباطی در ذهن اوست. جولیت افکار و تمایلات غیرمجاز خود را به صورت بصری با استفاده

آزاردهنده و مکرر از خطوط ممتد سرکوب می‌کند. تکرار فراوان خطوط افقی بر کلمات، به‌ویژه در خردم‌کن، تقابل درونی جولیت میان ابراز وجود و کنترل احساس را نمایان می‌سازد. پس از گذراندن ۲۶۴ روز در آسایشگاه بیماران ذهنی، جولیت این مکان را چنین توصیف می‌کند: «این جا خانه است، مرکزی برای جوانان مشکل‌دار، بچه‌های نادیده گرفته شده‌ی خانواده‌های از هم پاشیده، خانه‌ای امن برای آدم‌های دچار اختلالات روانی. این جا زندان است» (همان: ۱۹). بدین ترتیب، قدرت انضباطی سازمان احیا جولیت را به تدریج به سوی درونی‌سازی هویت هیولایی و تبعیت از نظم موردپسند رژیم سوق می‌دهد.

۲-۴. گفتمان مقاومت

مقاومت و قدرت پیوندی ناگسستنی در نقد فوکویی دارند. فوکو در جمله معروف خود ادعا می‌کند که «هرجا قدرت هست، مقاومت هم هست» و باور دارد که این دو مفهوم را نمی‌توان در انزوا بررسی کرد (۱۳۸۴: ۱۱۱). در همین راستا، شهرزاد محمد حسین و هدا شب رنگ (۱۴۰۳) می‌نویسند: «قدرت بدون وجود مقاومت نه بازتولید می‌شود و نه می‌تواند ادامه پیدا کند»، زیرا قدرت در اندیشه فوکو تنها «منع‌کننده» (سرکوبگر) نیست، بلکه نقشی «سازنده» (مولد) دارد (۲۰۳). اما انتظار می‌رود که تقابل و در عین حال ارتباط میان قدرت و مقاومت سبب تمرکز پیوسته قدرت بر شناخت و مدیریت حیات سوژه شود، زیرا قدرت برای تثبیت هژمونی خویش، نیازمند پیش‌بینی‌پذیری کنش‌های سوژه است. در پیوند با این مسئله، بیان کریمی (۱۴۰۱) می‌نویسد: «ایده مقاومت در تفکر فوکو نشان می‌دهد که سوژه نمی‌تواند کاملاً تحت نظارت سلطه نظم درآید» (۶۸۷) و «هر چه سوژه‌ها از جانب نهاد یا ساختارهای

خاصی بیشتر در معرض محدودیت و سلطه قرار می‌گیرند ... مقاومت و ظهور شکل‌های جدید زیستن نیز بیشتر می‌شود» (۶۸۸). در ارتباط با رمان‌های انتخاب‌شده، نقطه امگا با هدف رویارویی مستقیم با رژیم آندرسون، نماد یک مقاومت سستی و سازمان‌دهی‌شده در داستان است که جولیت در اواخر خردم‌کن به آن می‌پیوندد. در مقایسه با سازمان احیا، نقطه امگا الگویی بدیل از تولید دانش ارائه می‌دهد و افراد خود را به گسترش آگاهی از خود تشویق می‌کند. این گروه مقاومت با تشویق بررسی توانایی‌های فردی، انجام آزمایش‌های نظام‌مند و تبادل آزاد اطلاعات، دانشی جمعی تولید می‌کند که انحصار معرفتی دولت را به چالش می‌کشد و اصطلاحات و عبارات زبانی نیز در این فرایند دگرگون می‌شود.

توانایی‌هایی که سازمان احیا به آن‌ها برچسب «هیولایی» می‌زند، در نقطه امگا با مفاهیمی چون «انرژی»، «کنترل» و «هدایت» بازتعریف می‌شوند (مافی، ۱۴۰۳: ۸). رهبری آموزش‌محور کسل نشان می‌دهد که در این پایگاه مقاومتی، «دانش» نه ابزاری برای سلطه، بلکه وسیله‌ای برای بازیابی عاملیت فردی و مقاومت سیاسی است. او فراتر از یک فرمانده نظامی، به مثابه یک «معلم» عمل می‌کند و فضای اتاق کار او با چیدمان میزها و «تخته سفید» به صورت یک «کلاس» درس طراحی شده است (همان: ۹۴). کسل به همراه کنجی مسئول انتقال دانش به اعضای مقاومت هستند و با آموزش‌های خود، شکنندگی مبارزین را در برابر سربازان سازمان احیا به حداقل می‌رساند. رهبر مقاومت با تأکید بر هم‌بستگی مبارزان، «امید»، «ایمان» و پاسداشت «زندگی»، خشونت اجباری را با پیوندهای عاطفی و اخلاقی جایگزین می‌کند تا سوژه‌هایی وفادار و مشتاق تولید کند و با روش‌هایی نرم‌تر از سازمان احیا، نه تنها بدن‌ها، بلکه ذهنیت‌ها را نیز می‌پروراند (همان: ۲۹۲). این آگاهی، همراه با درک امکان

مقاومت و وجود افرادی که در برابر نظم مسلط ایستاده‌اند، زمینه دگرگونی جولیت را فراهم می‌کند و او را از موقعیت انفعال به سوی کنشگری سوق می‌دهد.

مداخله کسل یک توقف (یا گسست) معرفتی را تشکیل می‌دهد که گفتمان قدرت سازمان احیا را بی‌ثبات می‌کند. او با تأکید بر استفاده حکومت از «دروغ» برای پخش اخبار کذب از جهان، مستقیماً نظام قدرت/ دانش سازمان احیا را از هم می‌پاشد و افشا می‌کند که فروپاشی محیط زیست و کمبود، تنها به‌عنوان ابزارهای گفتمانی طراحی شده‌اند تا ترس، وابستگی و انقیاد را گسترش دهند (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۲۳۷). این شکاف معرفتی به احیای امید و بازپیکربندی میدان دانش (ساخته حکومت) منجر می‌شود که سوژه‌ها خود و دنیایشان را در آن درک می‌کنند. کسل با قرار دادن جولیت در میان افراد با «استعداد»، منطق انزوای هیولایی بودن را قطع کرده و تفاوت این دختر را به‌عنوان یک ظرفیت سازنده که از طریق دانش پدیدار می‌شود، بازتعریف می‌کند (همان: ۲۳۹). کسل توضیح می‌دهد که به‌دلیل داشتن «مرحله [ای] بسیار پیشرفته [از] جنبش فراروانی»، زمانی خود را همانند جولیت یک «غیرانسان» یا «هیولا» می‌دانست (همان: ۲۴۰). درحقیقت، او قادر است اجسام را صرفاً با نیروی ذهن خود جابه‌جا کند، اما او اکنون با آگاهی از توانایی خاص خود، تهدید را به فرصت تبدیل و گروه زیرزمینی مقاومت را جهت مقابله با روایت‌سازی و اقدامات محدودکننده حکومت تأسیس کرده است.

دیدگاه جولیت به پوست خود پس از ملاقات با گروهی از مبارزان مقاومت که همانند او دارای توانایی‌های بسیار نادر و کشنده هستند، دچار دگرگونی بنیادین می‌شود. آنان با بازطبقه‌بندی استعدادهای ذاتی خود به‌مثابه ظرفیت (و نه خطر)، «زره ضخیم» منطق انزواگرا و هویت هیولایی جولیت را درهم می‌شکنند و امکان تبدیل

هویت او از یک برجسب تحمیلی به یک هویت انتخابی را فراهم می‌سازند (همان: ۲۴۲). پیامد درونی این فرایند زمانی آشکار می‌شود که جولیت شکاف میان انسانیت زیستی و برجسب اجتماعی را بیان می‌کند: «علم می‌گوید قلب دارم، اما جامعه می‌گوید هیولایم» (مافی، ۱۴۰۳: ۱۹۱). او روایت‌های بیرونی را «اشتباه» می‌داند و کارکرد آنان را صرفاً برای درونی‌سازی حس تنفر به خود، تنظیم رفتار و محدودیت قدرت او معرفی می‌کند (مافی، ۱۴۰۳: ۱۷۸). جولیت با وجود برخورداری از توانایی لازم، به سبب ناتوانی در به رسمیت شناختن ارزش انسانی خود هرگز از قدرت خود برای رهایی از «آسایشگاه» استفاده نکرد و در نتیجه برای مدت طولانی در اسارت باقی ماند (همان: ۱۷۹). بدین ترتیب، جولیت درمی‌یابد که اسارت حقیقی او پیش از آنکه امری مادی باشد، در همان گفتمان مسلطی ریشه دارد که پیش‌تر مانع شناخت توانایی‌هایش و تحقق عاملیت فردی او بوده است. جولیت برای «کنترل»، حفظ «تمرکز»، «هدایت» آگاهانه و ارائه دانشی جدید از «انرژی» خود، پیوسته همراه با کنجی در جلسات ورزش شرکت می‌کند و در نهایت، موفق به بازتعریف قدرت خود به عنوان نیرویی درونی و بنیادین همانند «سیم خاردار نامرئی» یا «سپر» می‌شود (همان: ۱۶۴).

در کنار سرپیچی‌های مستقیم، جولیت همواره به شیوه‌های غیرمستقیم نیز علیه سلطه‌گری سازمان احیا مقاومت می‌کند. این کنش‌گری‌ها در اعمال ساده و روزمره او همانند نوشتن، مرور خاطرات، و ارتباط عاطفی - جنسی قابل بررسی هستند. جاناتان آراک^{۳۰} (۱۹۸۶) به یاد آوردن را نوعی مقاومت معرفی می‌کند. او با اشاره به علاقه فوکو به تبارشناسی نیچه‌ای، باور دارد که یادآوری، تاریخ را به یک «ضد - حافظه»^{۳۱} تبدیل می‌کند و مقایسه «حال» و «گذشته» به درک بهتر و تغییر امروز کمک می‌رساند (۱۸).

جولیت با ربودن یک دفترچه کوچک از سربازان رژیم، اعتراض خود نسبت به مسائل

روزمره‌اش را بر روی کاغذ ثبت و از حافظه شخصی خود در برابر تلاش‌های رژیم برای حذف و تحریف حافظه جمعی صیانت می‌کند: «می‌خواهند فراموش کنم. فکر می‌کنند می‌توانند با چند وعده غذای گرم و اتاق منظره‌دار، خاطرات، ثبات قدم، و اولویت‌هایم را از بین ببرند» (مافی، ۱۴۰۳ الف: ۶۰). جولیت مدام دنیای «سبز» گذشته را به نشانه اعتراض به وضع موجود به‌خاطر می‌آورد (همان: ۱۰) و آگاهی زیست‌محیطی خود را نشان می‌دهد: «حیوانات دارند می‌میرند، پرنده‌ها پرواز نمی‌کنند ... دیگر گلی وجود ندارد» (همان: ۲۹). همچنین، جولیت ابراز احساسات عاطفی و تمایلات جنسی خود را به بستری مهم برای عصیان علیه سلطه‌گری تبدیل می‌کند. معاشقه جولیت و آدام در آسایشگاه و پایگاه نقطه امگا، طغیانی علیه محدودیت‌های اعمال‌شده بر بدن جولیت محسوب می‌شود و احساس «آزادی» و انسان بودن را به او باز می‌گرداند (همان: ۱۲۰).

اما روش‌های انضباطی و یکنواختی زندگی در نقطه امگا به دلسرد شدن جولیت از مقاومت سنتی منجر می‌شود. به زعم فوکو «محصورسازی» در قدرت انضباطی گاهی می‌تواند به شکل‌گیری «یکنواختی انضباطی» منجر شود (۱۹۷۷: ۱۴۱)؛ و این مسئله در قوانین سخت‌گیرانه و زندگی یکنواخت در نقطه امگا نمود پیدا می‌کند، زیرا جولیت در این پایگاه زیرزمینی احساس «زندانی» و افسرده بودن دارد و در صورت سرپیچی از قوانین فوراً با «توبیخ و ملامت» مواجه می‌شود (مافی، ۱۴۰۳ پ: ۱۸). با توجه به تفکیک جنسیتی در نقطه امگا، جولیت از طریق خودانضباطی سعی می‌کند زمان دیدارش با آدام را به حداقل برساند تا بتواند بر اهداف مهم این گروه ضدسلطه تمرکز کند. سایمن کریسمس^{۳۲} (۲۰۰۰)، با توجه به مصاحبات و کنش‌گری‌های سیاسی فوکو، ادعا می‌کند که فوکو «خود به امکان قدرت مقاوم معتقد بود»، اما

می‌پرسد: «وقتی حقیقت این قدر سفت و سخت با قدرت درهم تنیده است باب چه انتخاب‌هایی به روی افراد باز است؟» (۳۳۹). در ارتباط با این مسئله، عباس خائفی (۲۰۱۲) می‌نویسد: «به نظر می‌رسد که مقاومت در برابر قدرت، بنا بر نظریات فوکو در عصر روشن‌گری و پسا روشن‌گری دشوارتر گردیده تا جایی که معمولاً تحول‌ها و دگرگونی‌ها منجر به شکست است» (۶۵). براساس درهم‌تنیدگی حقیقت و قدرت در نظریات فوکو، امکان یافتن مسیری واحد و درست به منظور مقاومت در برابر قدرت سلطه‌گر به نوعی دشوار به نظر می‌رسد. به طور مشابه، سیر اتفاقات در رمان‌های مافی نیز مقاومت را امری دشوار و شکننده ترسیم می‌کند.

با شکست سنگین نقطه امگا در برابر حکومت اقتدارگرای سازمان احیا در کشفم کن، ضعف‌های این جنبش مقاومت آشکار می‌شود. در مقایسه با منابع مالی و انسانی فراوان رژیم آندرسون، مبارزان کسل و پایگاه زیرزمینی نقطه امگا بسیار آسیب‌پذیرند و حملات مرگ‌بار سازمان احیا به سرعت به کشتار دست‌جمعی و تخریب پایگاه مقاومت منجر می‌شود. وارنر از جولیت به دلیل پذیرفتن ایده‌های «غیرواقع‌گرایانه» کسل انتقاد می‌کند و مقاومت سنتی و غیرمنطقی را «احمقانه» می‌خواند، زیرا تنها به «قتل‌عام» مبارزان منجر می‌شود (مافی، ۱۴۰۳: ۵۱). دیدگاه وارنر یکی از مضامین محوری سه‌گانه مافی را نمایان می‌سازد. درحقیقت، اگرچه در ابتدا نقطه امگا امیدوارکننده به نظر می‌رسد، اما انتقادهای جولیت از کنترل شدید انضباطی در گروه کسل و شکست سریع آن‌ها در برابر آندرسون، نقاط ضعف مقاومت مستقیم و بلندپروازی‌های غیرمنطقی را آشکار می‌کند. پس از فروکش کردن رابطه‌اش با آدام، جولیت مجذوب افکار و رفتار وارنر، دشمن پیشین خود، می‌شود و معاشقه با او برای جولیت به عنوان یک نوع مقاومت جدید علیه سیاست‌های مداخله‌جویانه و ضدعاطفی آندرسون تجلی

پیدا می‌کند. وانر همانند آدام از پوست کشنده جولیت موسون است و ارتباط عاطفی - جنسی جولیت با او به‌عنوان وقفه‌ای دلپذیر در میان مبارزات سیاسی تلقی می‌شود؛ به روایت جولیت، «زمان» و «منطق» هنگام معاشرت با وانر به راحتی کارکرد خود را از دست می‌دهند (مافی، ۱۴۰۳ ب: ۲۲۷).

بال سوخی - بولی^{۳۳} در «حقوق بشر» توضیح می‌دهد که در مرکز حکومت‌مندی «آزادی فرد» قرار دارد و آزادی هم «خودمختاری و پرورش خویشتن» را دربرمی‌گیرد و هم «امکان اعمال کنترل حکومتی» را فراهم می‌کند (۲۳۴). وانر از روش‌های متنوع برای جلب رضایت جولیت و جذب سایر مبارزان مقاومت استفاده می‌کند. تفاهم‌های فکری و فرهنگی و همچنین حمایت کامل مالی و ابزاری توسط وانر زمینه‌ساز شکل‌گیری اتحاد بین او و جولیت هستند. ارتباط آن‌ها از طریق علاقه مشترک به کتاب‌خوانی و ادبیات، استحکام بیشتری پیدا می‌کند. اگرچه وانر از سوی حکومت مأمور به سانسور تمام کتاب‌ها شده است، اما او از طریق خال‌کوبی جملات ادبی به مبارزه علیه محدودیت‌ها و فراموشی تحمیلی می‌پردازد و تضعیف حکومت پدرش را هدف نهایی خود می‌داند. جولیت به خال‌کوبی روی بدن وانر که جمله‌ای اقتباس شده از نمایشنامه طوفان اثر ویلیام شکسپیر اشاره می‌کند: «جهنم خالی است و همه شیاطین این‌جا هستند» (همان: ۲۵۱). وانر با رد صریح «شکنجه» و تأکید بر «اختیار» جولیت، تصریح می‌کند که روش‌های مستقیم و اقدامات اجبارآمیز گذشته خود و پدرش «بیهوده» بوده و تنها به اتلاف «وقت»، «انرژی» و «هزینه» منجر شده است (مافی، ۱۴۰۳ ب: ۱۵). او تصمیم و «انتخاب» نهایی را به خود جولیت واگذار می‌کند (همان: ۱۲) و جولیت نیز با فشردن پیجری که وانر از پیش در اختیار او قرار داده است،

به‌طور نمادین مشارکت داوطلبانه خود را در تحقق اهداف مقاومت جدید اعلام می‌کند (همان: ۱۲۷).

درحالی که مبارزان مقاومت نقطه امگا اتحاد بین جولیت و وارنر را «غیراخلاقی» و «خیانت» به آدام و مقاومت می‌دانند، در مواجهه با ثروت و امکانات گسترده وارنر به تدریج مجذوب ایده مقاومت منطقی می‌شوند. نیکولاس رزدر^{۳۴} حکمرانی بر جان بر جنبه مادی و عملی در حکمرانی تأکید می‌کند و ادعا می‌کند که حکمرانی از طریق «فناوری‌های مادی‌ای صورت می‌گیرد که بر ظرفیت‌ها و انتخاب‌های افراد اثر می‌گذارند» (۳۱). جولیت از امکاناتی که وارنر در اختیار او قرار می‌دهد «شگفت‌زده» می‌شود و فضایی را که وارنر در آن زندگی می‌کند با افتخار «خیلی بزرگ» و مجلل معرفی می‌کند (همان: ۱۴۳). همچنین، سربازان کسل، با گذر زمان «اقامتگاه» جدید خود را بسیار امیدوارکننده معرفی می‌کنند و در مقایسه با گذشته، آن را به یک «پیشرفت» قلمداد می‌کند (همان: ۱۹۴). اتحاد غیرمنتظره جولیت با سربازان وارنر به‌منظور تضعیف هویت تحمیلی (هیولایی) خود و مبارزه علیه استبداد آندرسون، گفتمان مقاومت را دستخوش تحولی بنیادین می‌کند. جولیت با افزایش آگاهی از توانایی خود و تقدم‌بخشی به مقاومت منطقی، به تدریج از مواضع پیشین خود (عقاید انعطاف‌ناپذیر گفتمان مقاومت سنتی) در خردم کن فاصله می‌گیرد. او درنهایت خون‌ریزی را اقدامی منطقی در چارچوب مبارزه علیه استبداد تلقی می‌کند و با حمایت فرد قدرتمندی همچون وارنر، آندرسون و سربازانش را به قتل می‌رساند.

۳-۴. بافت‌شناسی رمان‌ها

جهان پادآرمان‌شهری که طاهره مافی در رمان‌های خردم کن، کشم کن و شعله‌ورم کن به تصویر می‌کشد، در امتداد گفتمان ادبی و سیاسی دیرپایی شکل گرفته است که

بخش مهمی از ادبیات گمانه‌زن معاصر آمریکا را ساخته است. این سه‌گانه به‌ویژه در سنت تثبیت‌شده روایت‌های پادآرمان‌شهری قرار می‌گیرد که به بررسی خطرات قدرت اقتدارگرا، نظارت فراگیر و کنترل ایدئولوژیک می‌پردازند. آثاری بنیادین همچون ۱۹۱۴ اثر جورج اورول^{۳۵} (۱۹۴۹)، *دنای قشنگ نو*^{۳۶} نوشته آلدوس هاکسلی^{۳۷} (۱۹۳۲) و *فازنهایت*^{۳۸} از ری بردبری^{۳۹} (۱۹۵۳) بسیاری از الگوهای روایی و مضمونی را بنیان گذاشتند که در ادامه در ادبیات پادآرمان‌شهری تکرار و گسترش یافت. این سنت ادبی همچنین پیوندی نزدیک با گفتمان‌های سیاسی گسترده‌تری دارد که در طول تاریخ در ایالات متحده شکل گرفته‌اند. در سراسر قرن بیستم، گفتمان سیاسی آمریکا، به‌ویژه در دوران جنگ سرد و پس از آن، بارها بر خطرات حکومت‌های اقتدارگرا، القای ایدئولوژیک و کنترل دولتی بر اطلاعات تأکید کرده است. تصویر «سازمان احیا» در آثار مافی با این نگرانی‌های دیرینه هم‌خوانی دارد، زیرا این رژیم یادآور هشدارهای آشنایی درباره حکومت‌هایی است که با محدود کردن دسترسی شهروندان به دانش و عاملیت سیاسی، دستکاری ادراک عمومی و بازسازی ساختار اجتماعی، قدرت خود را تثبیت می‌کنند.

از سوی دیگر، سه‌گانه *خردم کن* بازتاب‌دهنده تحولات نوین در ادبیات پادآرمان‌شهری معاصر ایالات متحده نیز هست، به‌ویژه احیای گسترده رمان‌های پادآرمان‌شهری نوجوان در اوایل قرن بیست‌ویکم. آثاری چون *عطش مبارزه*^{۴۰} نوشته سوزان کالینز^{۴۱} (۲۰۰۸)، *دولۀ هزارتو*^{۴۲} از جیمز دشنر^{۴۳} (۲۰۰۹) و *ناهمتا*^{۴۴} اثر ورونیکا راث^{۴۵} (۲۰۱۱) روایت‌هایی را محبوب کردند که در آن‌ها قهرمانان نوجوان در جهانی آکنده از فروپاشی زیست‌محیطی، نابرابری اجتماعی و خشونت نهادینه با رژیم‌های اقتدارگرا روبه‌رو می‌شوند. این متون اغلب بر مسئله هویت، مقاومت و بیداری سیاسی تأکید دارند و رشد فردی شخصیت‌ها را در دل مبارزه‌ای گسترده‌تر با

ساختارهای سرکوبگر قرار می‌دهند. سه‌گانه مافی نیز در چنین بستر فرهنگی شکل می‌گیرد و اضطراب‌های سیاسی رایج در ادبیات پادآرمان‌شهری کلاسیک را با چشم‌انداز روان‌شناختی و عاطفی یک راوی جوان درهم می‌آمیزد. همانند الگوی روایی رایج در این ژانر، قهرمان داستان مافی به تدریج دانشی را به‌دست می‌آورد که برای به چالش کشیدن نظم سیاسی و بازتاب نگرانی معاصر نسبت به پیوند میان تخریب محیط زیست و بی‌ثباتی جهانی ضروری است.

در سنت پادآرمان‌شهری آمریکایی، سه‌گانه طاهره مافی جایگاهی حدفاصل میان آثار کلاسیک و متأخر این ژانر دارد و از این منظر، واجد الگوی تحول‌یافته‌ای از بازنمایی مقاومت است. برخلاف روایت‌هایی که مقاومت را عمدتاً به صورت کنش جمعی، عقلانی و سازمان‌یافته در برابر نظم مسلط بازنمایی می‌کنند، مافی مقاومت را نه به‌مثابه حرکتی بیرونی، بلکه به‌عنوان فرایندی درون‌زا و تدریجی در دل سازوکار قدرت تصویر می‌کند. در سه‌گانه او، فرایند مقاومت از درون ذهن و بدن فرد آغاز می‌شود و به تدریج به کنش جمعی و بازآفرینی شبکه‌ای از روابط انسانی بدل می‌گردد. شخصیت جولیت تجسد همین مسیر است؛ او از سوژه‌ای مطیع و زندانی در نظم انضباطی، به کنشگری معرفتی و عاطفی تبدیل می‌شود که مقاومت را از طریق بازتعریف بدن و آگاهی خویش ممکن می‌سازد. از این منظر، سه‌گانه مافی نقطه عطفی در گفتمان مقاومت پادآرمان‌شهری آمریکا محسوب می‌شود. درمجموع، هم‌پوشانی این گفتمان‌ها (ادبیات کلاسیک پادآرمان‌شهری، گفتمان سیاسی آمریکایی در ارتباط با قدرت اقتدارگرا و احیای معاصر رمان‌های پادآرمان‌شهری نوجوان) زمینه‌ای مهم برای درک جهان تخیلی سه‌گانه خردم کن فراهم می‌کند. بنابراین، رمان‌های مافی در خلأ

شکل نگرفته و در دل سنتی فرهنگی و فکری غنی توسعه یافته است که پیوسته به پرسش بنیادین رابطه میان اقتدار، دانش و آزادی فردی بازمی‌گردد.

۵. نتیجه

در پژوهش حاضر سه‌گانه خردم‌کن، کشف‌کن و شعله‌ورم‌کن اثر مافی بر مبنای نظریه تحلیل گفتمان فوکو مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. هدف این جستار این بوده است که چگونگی اعمال قدرت حاکمیت‌بنیاد، تکنیک‌های قدرت انضباطی و روش‌های مقاومت شخصیت اصلی را در رمان‌های انتخاب‌شده بررسی کند. سؤالات بنیادین این تحقیق عبارت‌اند از: چگونه سازوکارهای قدرت حاکمیت‌بنیاد و قدرت انضباطی در گفتمان پادآرمان‌شهری «سازمان احیا»، هویت جولیت را به‌مثابه یک «هیولا» تولید و تثبیت می‌کند؟ و چگونه گفتمان مقاومت در نقطه امگا و کنش‌های مقاومتی روزمره جولیت، نظام قدرت/ دانش سازمان احیا را بی‌ثبات کرده و امکان بازسازی هویت او را از «هیولای» طردشده به سوژه‌ای دارای عاملیت فراهم می‌کند؟ این مقاله نشان می‌دهد که حکومت آخرالزمانی سازمان احیا برای حفظ مشروعیت سیاسی خود و نیز تثبیت هویت هیولایی جولیت، از مجموعه‌ای از سازوکارهای مستقیم و تدافعی بهره می‌گیرد: اعدام‌ها و مجازات‌های عمومی - نمایشی، مطلق‌گرایی در قدرت، سلب حیات، دخالت مستقیم در زندگی روزمره شهروندان، همگن‌سازی و تنوع‌زدایی فرهنگی و اجتماعی و حذف حافظه جمعی. همچنین، این رژیم از تکنیک‌های قدرت انضباطی برای تربیت بدن‌های مطیع و انجام آزمایشات هدفمند استفاده می‌کند. سازمان احیا با تشویق به تبعیت از انضباط شهروندی، نظارت همه‌جانبه و اجرای آزمایشات در زندان، جولیت را در شبکه‌ای از مشاهده‌پذیری دائمی جهت

نهادینه‌سازی نظم موردپسند خود سامان می‌دهد. ترکیب این دو نوع قدرت در گفتمان حاکم، بدن جولیت را به‌مثابه انحرافی خطرناک طبقه‌بندی و او را از یک سوژه انسانی به ابژه‌ای «هیولایی» و نابهنجار تبدیل می‌کند. اما گفتمان مقاومت نقطه امگا، با به‌کارگیری دانش، پذیرش تفاوت و زدودن برچسب «هیولایی»، بنیان معرفتی سازمان احیا را متزلزل و امکان بازسازی هویت جولیت را فراهم می‌کند. شخصیت اصلی علاوه بر مبارزه علنی، از شیوه‌های غیرمستقیم مانند نوشتن، یادآوری خاطرات، آگاهی زیست‌محیطی و پیوندهای عاطفی - جنسی به‌عنوان کنش‌های مقاومتی روزمره بهره می‌گیرد تا سلطه معرفتی و انضباطی را از درون تضعیف کند. سه رمان منتخب مجموعه خردم‌کن بر هم‌پوشانی و پیوستگی گفتمان قدرت و مقاومت تأکید دارند و نشان می‌دهند اگرچه تفاوت‌هایی در شیوه‌های اعمال سلطه وجود دارد، اما قدرت حاکمیت‌بنیاد و انضباطی در سازمان احیا نه‌تنها تفکیک‌ناپذیرند، بلکه در بسیاری از موارد به‌شکلی مکمل و هم‌افزا عمل می‌کنند؛ در مقابل، گفتمان مقاومت نیز از تلفیق و بازتعریف قدرت برای امکان‌بخشی به هویت‌های جدید و مقاومتی بهره می‌گیرد. درنهایت، این سه‌گانه مقاومت سنتی و احساسی را رد و بر کنش‌گری‌های «منطقی» و «واقع‌گرایانه» تأکید می‌کند.

پی‌نوشت‌ها

1. *Shatter Me*
2. *Unravel Me*
3. *Ignite Me*
4. Juliette Ferrars
5. *The Reestablishment*
6. Adam
7. Kenji

8. Omega Point
9. Andrii Bezrukov
10. Oksana Bohovyk
11. Heather Katherine Brown
12. Sara K. Day
13. Megan Schillereff
14. Michel Foucault
15. Sovereign Power
16. Disciplinary Power
17. Resistance
18. James A. Tyner
19. Giorgio Agamben
20. Inclusive Exclusion
21. Case
22. Lisa Downing
23. Fletcher
24. Paris Anderson
25. Ideology
26. Minimalism
27. Banu Bargu
28. Automat
29. Panopticon
30. Jonathan Arak
31. Counter-Memory
32. Simon Christmas
33. Bal Sokhi-Bulley
34. Nikolas Rose
35. George Orwell
36. *Brave New World*
37. Aldous Huxley
38. *Fahrenheit 451*
39. Ray Bradbury
40. *The Hunger Games*
41. Suzanne Collins
42. *The Maze Runner*
43. James Dashner

44. *Divergent*

45. Veronica Roth

منابع

- آراک، جاناتان (۱۹۸۶). *پست مدرنیسم و سیاست*. مینیاپولیس: انتشارات دانشگاه مینه‌سوتا.
- آگامبن، جورجو (۱۹۹۸). *هومو ساکر: قدرت حاکم و حیات عریان*. استنفورد: انتشارات دانشگاه استنفورد.
- اسمارت، بری (۱۳۸۵). *میشل فوکو*. ترجمه لایلا جوافشانی و حسن چاوشیان. تهران: نشر اختران.
- بارگو، بانو (۲۰۱۴). «حاکمیت». در *واژه‌نامه کمبریج فوکو*. به کوشش لئونارد لولور و جان نیل. نیویورک: انتشارات دانشگاه کمبریج. صص ۴۵۶-۶۵.
- براون، هدر کترین (۲۰۲۲). *بازجویی از توانمندسازی فمینیستی پسافمینیستی در ادبیات پرفروش بزرگسالان جوان پسا-هزاره*. رساله دکتری. دانشگاه دیکین.
- برنز، اریک (۱۳۸۱). *میشل فوکو*. ترجمه بابک احمدی. تهران: نشر ماهی.
- بزروکو، آندری و بوهوویک، اکسانا (۲۰۲۱). «ایجاد فضای ارتباطی و واقعیت متنی از طریق ابزارهای احساس برانگیز در گفتمان داستانی». *ژورنال روپکاتا در مطالعات میان‌رشته‌ای علوم انسانی*. ش ۱. ۱۱-۱.
- بهادری‌نیا، شهاب و بزدوده، زکریا (۱۳۹۴). «قدرت و شیوه‌های کنترل اجتماعی». *نقد زبان و ادبیات خارجی*. ش ۱۴. ۹۴-۱۸۱.
- بی‌نظیر، نگین (۱۳۹۸). «سازوکارهای قدرت فوکویی و موقعیت کافکایی در رمان *شهر بندان*». *جستارهای ادبی*. ش ۳. ۲۳-۴۴.
- پین، مایکل (۱۳۷۹). *بارت، فوکو، آلتوسر*. ترجمه پیام یزدانجو. تهران: نشر مرکز.

تاینر، جیمز (۲۰۰۴). «خود و فضا، مقاومت و انضباط: خوانشی فوکویی از رمان ۱۹۱۴ جورج اورول». *جغرافیای اجتماعی و فرهنگی*. ش ۱. ۴۹-۱۲۹.

جوکاری، مهناز و حسام پور، سعید (۱۴۰۲). «برهم کنش قدرت و مقاومت: تحول گفتمان پدرسالاری در ادبیات داستانی نوجوان». *فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*. ش ۴. ۳۱-۵۰.

خائفی، عباس (۱۳۹۱). «بررسی سه قطره خون هدایت بر مبنای نظریه «قدرت» میشل فوکو». *مجله بوستان ادب دانشگاه شیراز*. ش ۱. ۶۰-۷۲.

داونینگ، لیزا (۲۰۰۸). *مقدمه‌ای بر میشل فوکو از کمبریج*. لندن: انتشارات دانشگاه کمبریج.
دی، سارا (۲۰۱۴). «بدن‌های رام، بدن‌های خطرناک: بیداری جنسی و مقاومت اجتماعی در رمان‌های دیستوپیایی بزرگسالان جوان». در *سرکشی زنان در داستان‌های تخیلی دیستوپیایی بزرگسالان جوان*. به کوشش سارا دی و همکاران. لندن: آش‌گیت. صص ۸۳-۸۵.

رز، نیکولاس (۱۹۹۹). *حکمرانی بر نفس: شکل‌دهی به خویشتن خصوصی*. لندن: فری اسوسیشن بوکس.

ساراپ، مادر (۱۳۸۲). *راهنمایی مقدماتی بر پساساختارگرایی و پسامدرنیسم*. ترجمه محمدرضا تاجیک. تهران: نشر نی.

ساکی، فاطمه و مصلح، علی‌اصغر (۲۰۲۳). «هایدگر و فوکو: تکنولوژی و تکنولوژی انضباطی». *مطالعات غرب*. ش ۱. صص ۸۵-۱۱۸.

سوخی - بولی، بال (۲۰۱۳). «حقوق بشر به مثابه فناوری‌های خود». در *بازخوانی فوکو: درباره قانون، قدرت و حقوق، به کوشش بن گولدر*. لندن: راتلج. صص ۲۲۹-۲۴۷.

شیلرف، مگان (۲۰۱۸). «پسا زنانه است». *بازبینی ادبیات دیجیتالی*. ش ۱. ۶۹-۸۳.

فرزانه دهکردی، جلال و فرهادی، رامین (۱۳۹۲). «واکاوی قدرت فوکویی و جامعه زندان‌گونه در نمایشنامه *پاسبان‌های مهربان* کاریل چرچیل». *پژوهش ادبیات معاصر جهان*. ش ۲. ۱۴۳-۱۵۷.

فرزانه دهکردی، جلال (۱۳۹۸). «گسترده‌ی هم‌زمان قدرت و مقاومت؛ خوانش فوکویی نمایشنامه *پیروزی* اثر هاوارد بارکر». *نقد زبان و ادبیات خارجی*. ش ۲۲. ۱۹۱-۲۱۲.

فوکو، میشل (۱۹۶۹). *باستان‌شناسی دانش*. لندن: راتلج.

فوکو، میشل (۱۹۷۷). *مراقبت و تنبیه: تولد زندان*. ترجمه آلن شرایدن. نیویورک: وینج بوکس.

فوکو، میشل (۱۹۷۸). *تاریخ جنسیت. جلد اول: درآمدی بر تاریخ جنسیت*. ترجمه رابرت هارلی. نیویورک: وینج بوکس.

فوکو، میشل (۱۹۸۰). *قدرت/دانش: مصاحبه‌ها و نوشته‌های منتخب دیگر*، ۱۹۷۲-۱۹۷۷. نیویورک: پانتئون بوکس.

فوکو، میشل (۲۰۰۴). *باید از جامعه دفاع کرد: سخنرانی‌ها در کلژ دو فرانس*، ۱۹۷۶-۱۹۷۵. نیویورک: پیکادور.

فوکو، میشل (۲۰۰۶). *جنون و تمدن: تاریخ دیوانگی در عصر خرد*. لندن و نیویورک: راتلج.

فوکو، میشل (۲۰۰۶). *قدرت روان‌پزشکی: درس‌گفتارهای کلژ دو فرانس*، ۱۹۷۳-۱۹۷۴. نیویورک: پالگرو مک‌میلان.

فوکو، میشل (۱۳۸۴). *اراده به دانستن*. ترجمه نیکو سرخوش و افشین جهان‌دیده. تهران: نشر نی.

فوکو، میشل (۱۳۸۹). «سوژه و قدرت». در *تئاتر فلسفه*. ترجمه نیکو سرخوش و افشین جهان‌دیده. تهران: نشر نی.

فوکو، میشل (۱۳۹۰). *باید از جامعه دفاع کرد*. ترجمه رضا نجف‌زاده. تهران: رخ داد نو.

فوکو، میشل (۱۳۹۲). *مراقبت و تنبیه: تولد زندان*. ترجمه نیکو سرخوش و افشین جهان‌دیده. تهران: نشر نی.

کریمی، بیان (۲۰۲۳). «واسازی قدرت، مقاومت و سوژگی؛ تحلیلی تطبیقی بر هانا آرنست و میشل فوکو». *فصلنامه پژوهش‌های فلسفی*. ش ۴۴. ۹۴-۶۷۷.

کریسمس، سایمن (۱۳۷۹). «میشل فوکو». *فلسفه اروپایی در عصر نو*. ترجمه محمدسعید خیایی کاشانی. تهران: مرکز.

مافی، طاهره (۱۴۰۳ الف). *خردم کن*. ترجمه شب‌نم سعادت. تهران: پریان.

مافی، طاهره (۱۴۰۳ ب). *شعله‌ورم کن*. ترجمه مینا قنواتی. تهران: پریان.

مافی، طاهره (۱۴۰۳ پ). *کشتم کن*. ترجمه شب‌نم سعادت. تهران: پریان.

محمدی‌اصل، عباس (۱۳۸۵). *جامعه‌شناسی میشل فوکو*. تهران: گل‌آذین.

محمدحسین، شهرزاد و شب‌رنگ، هدا (۱۴۰۳). «تلاقی تاریخ‌نگاری و نو تاریخ‌گرایی، تأثیر متقابل تاریخ و ادبیات: چرخش دیالکتیکی قدرت = دانش فوکویی در شعر "زمانی در رم

" اثر ماری ایونز». *نقد زبان و ادبیات خارجی*. ش ۳۳. ۱۰۵-۸۷.

ملایی، احمد و همکاران (۱۳۹۶). «نقد فرهنگی رمان *مدیر مدرسه* جلال آل احمد از منظر

گفتمان و نظریه قدرت میشل فوکو». *نقد و نظریه ادبی*. ش ۲. ۹۴-۷۱.

نظری، علی‌اشرف (۱۳۹۰). «چرخش در مفهوم قدرت: تصور فوکویی و پسافوکویی از

قدرت». *فصلنامه سیاست*. ش ۳. ۵۸-۳۴۱.

وکیلی، شروین (۱۳۸۹). *نظریه قدرت*. تهران: شور آفرین.

یارمحمدی، لطف‌الله (۱۳۸۳). *گفتمان‌شناسی رایج و انتقادی*. تهران: هرمس.

References

Agamben, G. (1998) *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*. Stanford: Stanford University Press.

- Arak, J. (1986). *Postmodernism and Politics*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Bahadorinia, S., & Bazdoudeh, Z. (2015). "Power and Methods of Social Control." *Foreign Language and Literature Criticism*, Vol. 10, No. 14. 181–94.
- Bargu, B. (2014). "Sovereignty." *The Cambridge Foucault Lexicon*. Edited by Leonard Lawlor and John Nale. New York, Cambridge University Press. 456–465.
- Bezrukov, A., & Oksana B. (2021). "Creating Communicative Space and Textual Reality via Emotiogenic Means in Fictional Discourse." *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, Vol. 13, No. 1. 1–11.
- Binazir, N. (2019). "Sā zokā r-hā y-e Qodrat-e Foucault-yi va Moqe'iyat-e Kafka-yi dar Romā n-e Shahrbandān." *Jostār-haye Adabi*, Vol. 52, No. 3, 23–44. [In Persian]
- Brown, H. K. (2022). *Interrogating Postfeminist Female Empowerment in Postmillennial Bestselling Young Adult Literature*. Deakin University, PhD Dissertation, Deakin University's Figshare Repository.
- Berns, E. (2002). *Michel Foucault*. Translated by Babak Ahmadi. Tehran: Mahi Publication [in Persian]
- Christmas, S. (2000). "Michel Foucault." *European Philosophy in the Modern Age*. Translated by Mohammad-Saeid Khiaei Kashani. Tehran, Markaz. 322–341. [In Persian]
- Day, S. K. (2014). "Docile Bodies, Dangerous Bodies: Sexual Awakening and Social Resistance in Young Adult Dystopian Novels." *Female Rebellion in Young Adult Dystopian Fiction*, Edited by Sara K. Day, et al. London, Ashgate. 83–85.
- Downing, L. (2008). *The Cambridge Introduction to Michel Foucault*. London: Cambridge University Press.
- Farzaneh Dehkordi, J., & Farhadi, R. (2013). "Vā kā vi-ye Qodrat-e Fuku-i va Jā me'e-ye Zendā n-gune dar Namā yashnā me-ye Pāsbānhā-ye Mehrabān-e Caryl Churchill." *Pazhuhesh-e Adabiyāt-e Mo'āser-e Jahān*, Vol. 18, No. 2, 143–157. [in Persian]
- Farzaneh Dehkordi, J., & Farhadi, R. (2019). "Gostardegī-e Hamzamā n-e Qodrat va Moqā vemat; Khā nesh-e Foucault-ye Namā yeshnā me-ye

- Pirūzi Asar-e Howard Barker.” *Naqd-e Zabān va 'Adabiyāt-e Khāreji*, Vol. 16, No. 22, 191–212 [In Persian]
- Foucault, M. (1969). *The Archaeology of Knowledge*. London: Routledge.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Translated by Alan Sheridan. New York: Vintage Books.
- Foucault, M. (1978). *The History of Sexuality. Volume I: An Introduction*. Translated by Robert Hurley. Vol. 1. New York: Vintage Books.
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972–1977*. New York: Pantheon Books.
- Foucault, M. (2004). *Society Must Be Defended: Lectures at the Collège de France, 1975–76*. New York: Picador.
- Foucault, M. (2005). *Erāde be Dānestan*. Translated by Niku Sarkhosh and Afshin Jahandideh. Tehran: Ney Publication. [in Persian]
- Foucault, M. (2006). *Madness and civilization: A History of Insanity in the Age of Reason*. New York: Routledge.
- Foucault, M. (2006). *Psychiatric power: Lectures at the Collège de France, 1973–1974*. New York: Palgrave Macmillan.
- Foucault, M. (2010). “Sū zhe va Qodrat.” *Te'ātr-e Falsafe*. Translated by Niku Sarkhosh and Afshin Jahandideh. Tehran: Ney Publication. [in Persian]
- Foucault, M. (2011). *Bāyad az Jāme'e Defā' Kard*. Translated by Rezā Najaf-zā deh. Tehran: Rokhdade No. [in Persian]
- Foucault, M. (2013). *Morāqebāt va Tanbih: Tavalod-e Zendān*. Translated by Niku Sarkhosh and Afshin Jahandideh. Tehran: Ney Publication. [in Persian]
- Jokari, M., & Hesampour, S. (2024). “Barham-konesh-e Qodrat va Moqā vemat: Tahavvol-e Goftemā n-e Pedarsā lā ri dar Adabiyā t-e Dā stā ni-ye Nojavā n.” *Faslnāme-ye 'Elmi-ye Jāme'e-shenāsī-ye Farhang va Honar*, Vol. 5, No. 4. 31–50. [In Persian]
- Karimi, B. (2023). “Vā sā zī -ye Qodrat, Moqā vemat va Sū zhegi; Tahlili-ye Tatbiqi bar Hannah Arendt and Michel Foucault.” *Faslnāme-ye Pazhūhesh-hāye Falsafī*, Vol. 17, No. 44. 677–694. [In Persian]
- Khaefi, A. (2012). “Barrasi-ye Seh Qatreh Khū n-e Hedā yat bar Mabnā -ye Nazariye-ye 'Qodrat'-e Michel Foucault.” *Majalle-ye Būstān-e Adab-e Dāneshgāh-e Shirāz*, Vol. 4, No. 1. 60–72. [In Persian]

- Madan, S. (2003). *Rāhnamāyi-ye Moqaddamāti bar Pasāsākh-tārgerāyi va Pasāmodernism*. Translated by Mohammadreza Tajik. Tehran: Ney Publication. [in Persian]
- Mafi, T. (2024a). *Khordam Kon*. Translated by Shabnam Saadat. Tehran: Paryan. [In Persian]
- Mafi, T. (2024b). *Sho'levaram Kon*. Translated by Mina Ghavvati. Tehran: Paryan. [In Persian]
- Mafi, T. (2024c). *Kashfam Kon*. Translated by Shabnam Saadat. Tehran: Paryan. [In Persian]
- Mohammadi Asl, A. (2020). *Jāme'e-shenāsi-ye Michel Foucault*. Tehran: Gol Azin Publication. [in Persian]
- Mohammad Hosein, S., & Shabrang, H. (2024). "Telā qi-ye Tā rikh-negā ri va No' Tā rikh-gerā yi: Ta'sir-e Moteqā bel-e Tā rikh va Adabiyā t; Charkhesh-e Diyā lektiki-ye Qodrat-Dā nesh-e Fuku-i dar She'r-e 'Zamā ni dar Rom' Asar-e Mā ri Evans." *Naqd-e Zabān va Adabiyāt-e Khāreji*, Vol. 21, No. 33, 87–105. [in Persian]
- Mollayi, A., et al. (2017). "Naqd-e Farhangi-ye Romā n-e Modir-e Madrese-ye Jalā l Āl-e Ahmad az Manzar-e Goftemā n va Nazariye-ye Qodrat-e Michel Foucault." *Naqd va Nazariye-ye Adabi*, Vol. 2, No. 2, 71–94. [in Persian]
- Nazari, A. (2011). "Charkhesh dar Mafhum-e Qodrat: Tasavvor-e Foucault-i va Pasā Foucault-i az Qodrat." *Faslnāme-ye Siyāsāt*, Vol. 42, No. 3, 341–358. [In Persian]
- Payne, M. (2000). *Barthes, Foucault, Althusser*. Translated by Payam Yazdanjo. Tehran: Markaz Publication. [in Persian]
- Rose, N. (1999). *Governing the Soul: The Shaping of the Private Self*. London: Free Association Books.
- Saki, F., & Mosleh, A. (2023). "Heidegger and Foucault: Teknolozi va Teknolozi-ye 'Enzebā ti.'" *Motāle'āt-e Qarb*, Vol. 14, No. 1, 85–118. [In Persian]
- Schillereff, M. (2018). "The Post is Female." *Digital Literature Review*, Vol. 5, No. 1, 69–83.
- Smart, B. (2006). *Michel Foucault*. Translated by Leyla Javafeshani and Hasan Chavoshian. Tehran: Akhtaran Publication. [in Persian]

- Sokhi-Bulley, B. (2013). "Human Rights as Technologies of the Self." *Re-Reading Foucault: On Law, Power and Rights*, Edited by Ben Golder. London: Routledge. 229–247.
- Tyner, J. A. (2004). "Self and space, resistance and discipline: A Foucauldian reading of George Orwell's 1984." *Social & Cultural Geography*, Vol. 5, No. 1. 129–149.
- Vakili, S. (2010). *Nazariye-ye Qodrat*. Tehran: Shour Afarin. [In Persian]
- Yarmohammadi, L. (2004). *Goftemān-shenāsi-ye Rāyej va 'Enteqādi*. Tehran: Hermes. [In Persian]

